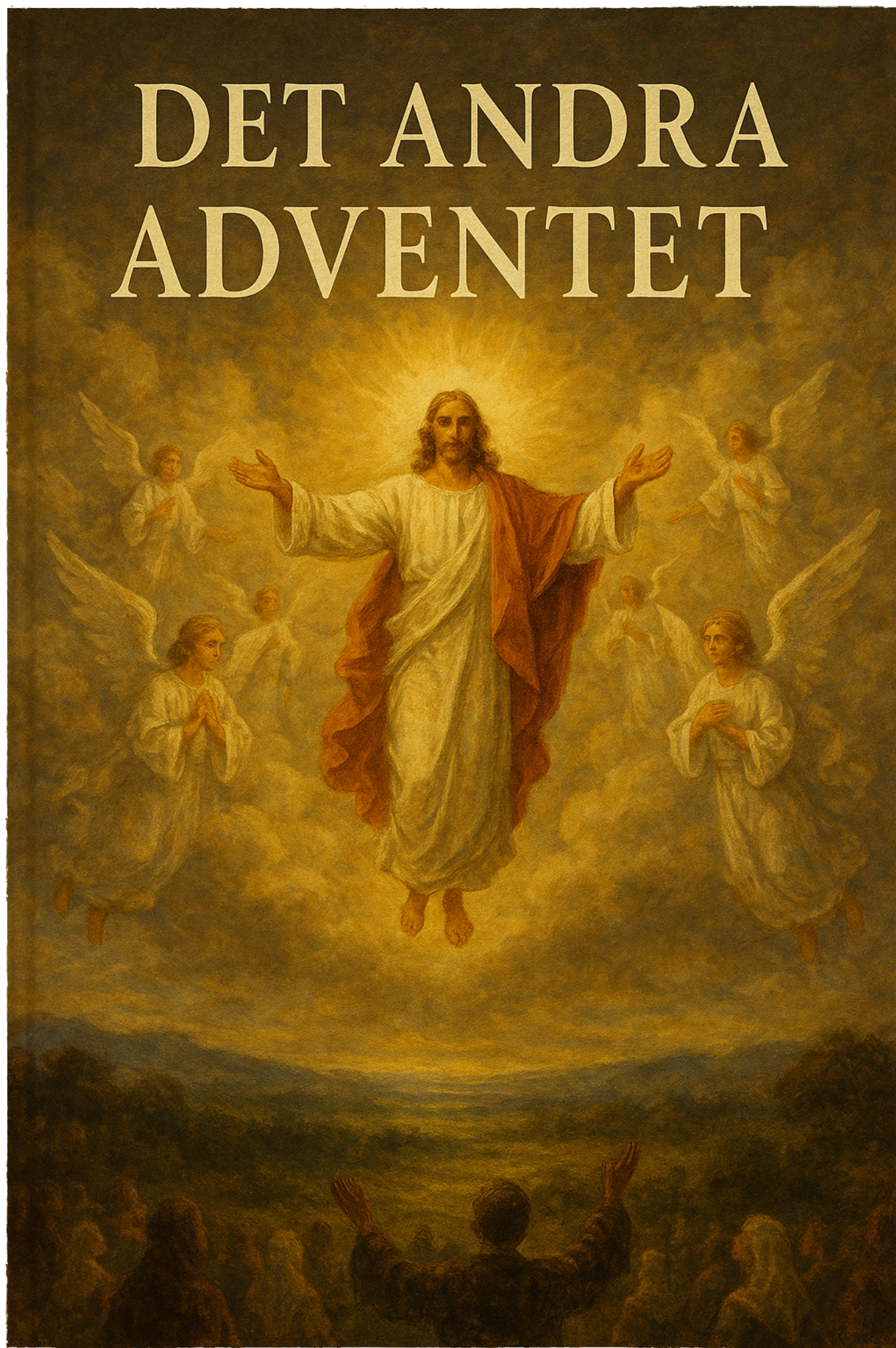

Robert Granat

DET ANDRA ADVENTET

Förlag: X.

Omslagsbild: AI-genererad av DALL-E 2, 2025-05-30.

Copyright 2025.

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	3
Inledning	5
Kapitel 1. Återkomsten i evangelierna	9
<i>Omvälvningar innan den stora nöden</i>	10
<i>Den sista stora nöden</i>	12
<i>Människosonens ankomst och uppryckandet av de utvalda</i>	14
<i>En domshandling efter uppryckandet</i>	15
<i>Återupprättandet av Israels kungarike</i>	16
<i>När sker återkomsten?</i>	17
<i>I vilken ordning sker händelserna?</i>	18
<i>Kommer Jesus tillbaka två gånger?</i>	18
<i>Den minst krångliga tolkningen: Jesus kommer bara en gång</i>	20
<i>Anmärkningar</i>	20
<i>Sammanfattning</i>	22
Kapitel 2. Återkomsten i Paulus brev	23
<i>Återkomsten enligt 1-2 Tessalonikerbrevet</i>	24
<i>Återkomsten enligt 1 Korinthierbrevet</i>	29
<i>Återkomsten enligt resten av Paulus brev</i>	30
<i>Anmärkningar</i>	31
<i>Sammanfattning</i>	33
Kapitel 3. Återkomsten enligt Simon Petrus	34
<i>Återkomsten handlar om frälsningens fullbordan</i>	34
<i>Återkomsten ska sporra till glädje, uthållighet och trohet</i>	35
<i>Återkomsten föregår domen och den nya skapelsen</i>	35
<i>Anmärkningar</i>	36
<i>Sammanfattning</i>	37
Kapitel 4. Återkomsten enligt aposteln Johannes	38
<i>Urskiljning är avgörande i den yttersta tiden</i>	38
<i>Att förbli i Kristus är avgörande inför återkomsten</i>	39
<i>Sammanfattning</i>	39
Kapitel 5. Återkomsten i Uppenbarelseboken	41

<i>Uppenbarelsen i en nötskal</i>	41
<i>Det som är lättare att förstå</i>	43
<i>Det som är svårt att förstå: Vad som "måste ske härnäst" och "snart måste ske"</i>	47
<i>Sju, sju och åter sju</i>	48
<i>De sju sigillen</i>	50
<i>De sju basunerna</i>	51
<i>De sju vredesskålar</i>	52
<i>De sju synerna</i>	53
<i>De fördjupande avsnitten</i>	55
<i>Är sigillen, basunerna och vredesskålar samma sak?</i>	64
<i>Ett sätt att läsa som stämmer med Jesus och Paulus</i>	64
<i>Varför kan de sju basunerna motsvara den sista stora nöden?</i>	66
<i>Anmärkingar</i>	67
<i>Sammanfattning</i>	68
Kapitel 6. Återkomsten i resten av Nya testamentet	71
<i>Återkomsten i Hebreerbrevet</i>	71
<i>Återkomsten i Jakobs brev</i>	73
<i>Återkomsten i Judas brev</i>	74
<i>Sammanfattning</i>	76
Kapitel 7. Det andra adventet	78

Inledning

Undertecknad växte upp i svensk frikyrklighet, närmare bestämt pingströrelsen¹ på 80- och 90-talet. Jag fick under uppväxten en ganska gedigen fostran i de centrala bibliska sanningar som utgör fundamentet för kristendomen, och en av dessa sanningar var läran om att Jesus ska komma tillbaka. I viss mån var det mina föräldrar som lärde mig vad Bibeln sade om olika ting, men när det gäller läran om Jesu återkomst var det framför allt rörelsens pastorer och bibellärare som påverkade.

Mitt minne säger mig att läran om återkomsten inte betonades mer av min barndoms pingstförsamlingar och deras pastorer och bibellärare än någon annan lära. Tvärtom var det snarare så att intresset för att Jesus ska komma tillbaka bleknade något med tiden då mycket annat hamnade i fokus. Däremot är det min bestämda upplevelse att de som undervisade i ämnet presenterade en fastslagen bild av händelseförloppet i yttersta tiden som var svår att ifrågasätta², och särskilt då det gällde förhållandet mellan det s.k. uppryckandet – den särskilda och dramatiska händelse då Jesus hämtar församlingen från jorden – och den s.k. vedermödan, en kort period³ som ska kännetecknas av ett stort lidande och som ska inträffa omedelbart före att Jesus kommer tillbaka till jorden igen. De troende skulle enligt Bibeln inte behöva genomgå vedermödan, utan tillbringa den korta tiden i himlen tillsammans med Jesus för att sedan återvända till jorden tillsammans med Honom när Han slutligen skulle återkomma synligt och upprätta det s.k. tusenårsriket.

Läran om Hans återkomst har alltid fascinerat mig, och redan under uppväxten försökte jag förstå hur det hela hängde ihop. Jag minns hur jag en gång på ett barnläger bestämde mig för att sträckläsa Uppenbarelseboken, som i mångt och mycket handlar om den sista tiden. Just då förstod jag nog inte så mycket mer än att läran om att Han ska komma är viktig, och det är en övertygelse jag fortfarande har. Men ju mer jag har brottats med bibeltexterna kring Jesu återkomst, och även läst en

¹ Numera samfundet Pingst FFS

² Denna enhet i lärosynen var enligt min uppfattning betydligt större i de centrala andliga frågorna innan Pingst FFS bildades.

³ Vanligen sju år

hel del kring hur andra resonerat, har jag kommit att landa i att ämnet är mycket svårare att få grepp om än vad jag fick intrycket av under uppväxten.

Jag har aldrig accepterat tanken på att Jesu återkomst och händelserna kring den skulle vara obegripliga, för då hade Herren Jesus själv aldrig talat så mycket om sin återkomst och inte heller manat oss att försöka förstå den⁴. Men jag har haft en känsla av att det finns en stor svårighet i hur man kan få de olika bitarna att passa ihop. Det är som att lägga ett pussel, och beroende på hur man börjar lägga bitarna så kommer man nästan alltid att hamna i ett läge där de sista bitarna inte passar in. Så börjar man kanske om på ett annat sätt, men då är det något annat som inte passar in i slutet. Så antingen använder vi delvis fel bitar när vi lägger pusslet, eller också börjar vi på fel ställe när vi börjar lägga det. I den meningen är det kanske lättare att säga hur det *inte* ligger till med detaljerna kring Herrens återkomst än hur det faktiskt ligger till?

Ovanpå känslan av att det var svårt att få ihop pusslet upptäckte jag en annan sak, nämligen att ju mer jag läste själv i Bibeln, desto svårare fick jag med tanken på att Jesus skulle hämta församlingen *före* vedermödan. För det första används inte den typen av språk i varken Gamla eller Nya testamentet, vare sig av Jesus, Paulus eller någon av de andra profeterna eller apostlarna. För det andra såg det i evangelierna istället ut som att Jesus rycker upp församlingen *efter* att vedermödan redan inletts, kanske till och med efter den. När jag sedan började fråga andra om hur det hela hängde ihop, menade de fortfarande att Jesus hämtar församlingen innan vedermödan och de presenterade också en hel del argument för det. Problemet var bara det att jag tyckte – och tycker fortfarande – att argumenten var dåliga, och att de inte gick ihop med det som uttryckligen sades i bibeltexterna. Jag var och är helt medveten om dessa bröder (och systrar) fortfarande kan ha rätt, men jag "köpte inte" de argument som användes som stöd då, och gör det inte nu heller.

Ovan nämnda svårigheter med att få ihop de olika delarna har föranlett mig att intensivt studera frågan om Hans återkomst under en tid, och föreliggande skrift är ett resultat av det arbetet. Innehållet i kommande sidor sammanfattar hur jag uppfattar denna lära. Jag gör inte anspråk på att ge en heltäckande eller fullständigt korrekt redogörelse för Bibelns lära om att Jesus ska komma tillbaka. Min förhoppning är istället att den som läser dessa rader ska få hjälp att genom en egen brottningskamp

⁴ Mark 13:14

med Bibelns texter hitta en – i Guds ögon – så sund och rätt uppfattning om återkomsten som möjligt.

Läran om att Jesus ska komma en gång till, återkomma till den jord till vilken Han föddes och från vilken Han senare for upp, är central för att den bibliska uppenbarelsen ska ha något uttalat slutmål med mänskligheten och den planet vi bor på. Utan den läran finns inget svar på vad allt i slutändan går ut på. Av den anledning kändes det angeläget för mig att skriva ner mina tankar kring detta ämne. Må Herren leda var och en som läser om Hans återkomst fram till en rätt förståelse av denna unika och avgörande händelse i universums historia!

Alla bibelhänvisningar nedan är från Svenska Folkbibeln (2015) om inget annat anges. Jag har valt att undvika direkta citat av utrymmesskäl så långt det är möjligt. Jag ser också hellre att läsaren själv läser hänvisningarna i sitt sammanhang direkt i Bibeln.

Eventuella hänvisningar till Bibelns grundtexter hämtas från bibelstudieprogrammen e-Sword X och Blue Letter Bible. Alla hebreiska och grekiska ord i texten eller i någon fotnot anges i princip med den translitteration för deras grundform som anges i ovan nämnda program, likaså eventuella hänvisningar till verbformer och annat dylikt.

Alla eventuella stavfel och sakliga fel är helt och hållet mina egna, och jag tar fullt ansvar för dem. Du som läser behöver därför komma ihåg att pröva allt och endast behålla det som är gott⁵.

Slutligen några ord denna skrifts titel: *Det andra adventet*. Adventsfirandet tillhör de kristna kyrkornas stora högtider, och ordet "advent" har grundbetydelsen "ankomst". När Jesus föddes i Betlehem var det hans första ankomst, det vill säga Hans *första* advent. Detta firas också första advent i det svenska kyrkoåret. När Jesus kommer nästa gång blir det Hans *andra* advent, och den ankomsten firas faktiskt andra advent i kyrkoåret. Tanken med titeln är att den både ska anspela på Hans första ankomst då advent firas i kyrkorna, men också peka framåt mot Hans andra ankomst: *Det andra adventet*. Vid firandet av första advent brukar man läsa bibeltexter om hur Jesus red

⁵ 1 Tess 5:21

in i Jerusalem⁶, men enligt Honom själv ska den händelsen komma att upprepas en gång till vid Hans andra ankomst⁷. Och den här gången kommer Han för att stanna!

Nyköping, juni 2025

Författaren

⁶ Matt 21:1-31, Mark 11:1-11, Luk 19:28-40, Joh 12:12-19

⁷ Matt 23:39, Luk 13:35

Kapitel 1. Återkomsten i evangelierna

Se till att ingen bedrar er (Matt 24:4)

Den andra återkomstens händelser finns beskrivna i evangelierna främst i deras skildringar av Jesu stora tal om tidens slut i Matteusevangeliet kap. 24–25, Lukasevangeliet kap. 21 och Markusevangeliet kap. 13. Det finns även flera fragment kring den andra återkomstens händelser inskjutna på andra ställen⁸, men här utgår vi främst från de tre stora talen om tidens slut. I denna skrift utgår vi också från att det är Jesus själv som har gett oss den mest kompletta bilden av läran om sin återkomst och att resten av Nya testamentets undervisning i ämnet måste förstås i ljuset av vad Jesus sagt⁹.

Det första som är viktigt att se är att undervisning som Jesus gav om sin återkomst kom som ett direkt svar på två frågor som lärjungarna ställde : "När" ska det hända, och "vad blir tecknen" på att det händer och du kommer tillbaka?¹⁰ Dessa frågor ställde lärjungarna då Jesus strax innan sagt att templet i Jerusalem skulle brytas ner. Svaren som Jesus ger på lärjungarnas frågor kommer därför att handla både om *när* återkomsten ska ske, och vad som föregår den, dvs. utgör *tecknen* på att Han kommer tillbaka.

Alla tre evangelisterna¹¹ beskriver händelserna inför och kring återkomsten som ett stegvis förlopp, och vi kommer att referera till dessa delhändelser i resten av den här skriften under följande benämningar:

⁸ Exempelvis Luk 17:22-37 som i någon mening motsvarar den del av Matt 24 som saknas i Luk 21.

⁹ En liknande tolkningsprincip är lämplig att använda för att förstå Gamla testamentet

¹⁰ Matt 24:2, Mark 13:3, Luk 21:7

¹¹ Johannes evangelium har inte med något av Jesu tal om den yttersta tiden.

- Omvälvningar innan den stora nöden¹²
- Den sista stora nöden¹³
- Människosonens ankomst och uppräckandet av de utvalda¹⁴

Vi ska i detta kapitel sammanfatta hur evangelierna beskriver dessa steg i händelseutvecklingen.

Omvälvningar innan den stora nöden

Det första Jesus säger om den tid som ska föregå Hans ankomst är att det ska vara en tid av falsk andlighet då många ska träda fram i Hans namn och göra anspråk på att vara smorda, särskilt utvalda, kallade och beklädda med gudomlig kraft. En del kommer att gå så långt att de säger sig vara Messias¹⁵, medan andra kommer att "nöja" sig med att uppträda som profeter. Dessa två grupper av falska andliga ledare är viktiga att observera, eftersom mönstret upprepas under den sista stora nöden¹⁶. Tyvärr kommer dessa falska andliga ledare att vara mycket framgångsrika. De ska bedra "många". I spåren av, eller parallellt med, dessa falska andliga väckelserörelser kommer den gudomliga kärleken¹⁷ att kallna, många ska komma på fall eller orsaka andras fall¹⁸, och människor kommer att hata varandra och förråda varandra, även inom den egna familjen. En allmän misstro och laglöshet ska utbreda sig, där

¹² Matt 24:4-14, Mark 13:5-13, Luk 21:8-19

¹³ Matt 24:15-28, Mark 13:14-23, Luk 21:20-24. I inledningen kallade vi denna period för *vedermödan* av historiska skäl.

¹⁴ Matt 24:29-31, Mark 13:24-27, Luk 21:25-28

¹⁵ Messias betyder "den Smorde" och var i judisk tro titeln på en av Gud utlovad kung som skulle komma till Israel i den yttersta tiden och återupprätta kung Davids kungadöme.

¹⁶ Detta mönster kommer igen i Upp 13 i form av vilddjuret och den falska profeten

¹⁷ Grundtextens ord *agapē* översätts normalt kärlek. Det är dock tydligt i Nya testamentet att ordet betecknar den gudomliga kärleken som inte finns i världen utan är unikt kopplat till Guds väsen och församlingen.

¹⁸ Grundtextens ord *skandalizō* kan tolkas både som att man själv faller i synd, avfaller från tron eller orsakar andras fall till exempel genom att få dem att sluta lita på sådant de borde lita på. Vi har fått våra ord "skandal" och "skandalisera" från samma ord.

respekten för överheten, lagar och regler vittrar bort och samhället upplöses i ett allmänt kaos.

Det andra Jesus säger är att den tiden kommer att kännetecknas av politisk och etnisk oro. Han talar om stridslarm, rykten om krig¹⁹ och att olika folkgrupper ska resa sig mot varandra. Det tredje Jesus säger är att den tiden också kommer att präglas av oro i naturen: svält (kanske på grund av extrema väderfenomen), jordbävningar, epidemier²⁰. Och dessa två saker – politisk/etnisk oro och oro i naturen – kan mycket väl hänga ihop. Krig kan börja som en konsekvens av svält och andra svårigheter, och motsättningar mellan folkgrupper kan uppstå som en konsekvens av andra yttre orsaker. Det är lättare att behålla ordningen i ett samhälle så länge folk inte går hungriga eller törstiga – det har sagts att upproret enbart är tre uteblivna måltider bort!

Det fjärde Jesus säger är att denna tid kommer att vara svår för Hans lärjungar. De kommer att bli hatade och förföljda för att de bekänner Hans namn, ställda inför rätta, och en del av dem ska utlämnas åt död och lidande. Men de ska inte låta sig skrämmas, utan hålla ut till slutet och ta vara på varje tillfälle som ges att vittna, även inför överheten, domstolarna och alla andra som ställer dem till svars för deras tro på Jesus. Deras uppgift är fortfarande att sprida evangeliet, som under denna tid kommer att nå alla folkgrupper²¹. Då är missionsbefallningen²² slutförd! Men texterna innehåller inga löften om ovillkorlig framgång för evangeliet. Jesus talar om att Hans lärjungar ska misshandlas i synagogorna²³, och kanske ska det förstås som att det största motståndet mot evangeliet under denna tid ska komma från till synes troende människor som samlas till gudstjänst i kyrkor och kapell?

¹⁹ Kanske innebär dessa "rykten om krig" att denna oroliga tid inte kännetecknas av fler krig än tidigare under mänsklighetens historia men att förhållandena i världen ska vara sådana att rykten om krig kan förmedlas över större avstånd än tidigare?

²⁰ Pest nämns bara i Lukas evangelium, men återkommer på flera ställen i Uppenbarelseboken.

²¹ Grek. *ethnos*

²² Matt 28:18-20

²³ Mark 13:9, Luk 21:12

Tiden innan den sista stora nöden är en tid av omvälvningar på alla plan och beskrivs i evangelierna som "början på födslovåndorna". Det är dock tydligt att Gud håller det i sin hand då allt sker helt i enlighet med Hans plan: "Sådant måste hända". Det sistnämnda är viktigt att komma ihåg i vår tid då många engagerar sig för att försöka hindra en sådan utveckling, oavsett om det gäller freden, klimatet eller sociala orättvisor. Jesu lärjungar är förvisso kallade att med Guds hjälp lindra alla slags nöd bland människorna, men det allra viktigaste är att sprida evangeliet. Att försöka förhindra sådant som "måste hända" i den sista tiden är inte bara fruktlöst, det riskerar också att bli ett uttryck för otro.

Den sista stora nöden

Övergången från omvälvningarnas tid till den sista stora nöden markeras i evangelierna med orden "när ni ser..."²⁴. Evangelisterna betonar lite olika exakt vad det är som ska synas, men oaktat det så utgör detta uttryck en tydlig gräns mellan två faser i händelseutvecklingen. Två saker är det som ska synas, och som med största sannolikhet hänger ihop:

- "Förödelsens styggelse" (Matteus tillägger: "som profeten Daniel talat om") ska stå "på helig plats" eller "där den inte får stå".
- Jerusalem ska omringas av arméer.

Här sker en tydlig inzoomning mot Israel och Jerusalem. Beskrivningen av omvälvningarnas tid ser ut att gälla hela världen, medan fokus i Jesu undervisning nu riktas mot det heliga landet och den heliga staden. Det finns däremot ingen anledning att tro att den sista stora nöden – oavsett vad den innebär – enbart ska påverka Israel. Det är nog snarare så att omvälvningarnas tid når sitt klimax i Jerusalem och följdverkningarna sprids över hela världen.

Det är värt att notera att Jesus påstår att Hans lärjungar själva ska se allt detta hända, vilket framgår av formen på verbet för att "se"²⁵. Det väcker frågan om huruvida Jesus

²⁴ Matt 24:15, Mark 13:14, Luk 21:20. Grundtextens innebörd och sammanhanget pekar på en observerbar fysisk händelse vid en särskild tidpunkt.

²⁵ 2:a person pluralis subjunktiv.

menade att det var Hans dåvarande lärjungar som skulle se det hända, eller Hans lärjungar vid en senare tidpunkt, särskilt som delar av händelserna som Jesus förutsäger verkar ha gått i uppfyllelse när den romerska ockupationsmakten intog Jerusalem och jämnade templet med marken år 70 e Kr²⁶. Men formen för "se" antyder också att det finns villkor för man ska kunna se detta hända, som när Jesus säger att *om* vi förblir i Honom så kan vi be om vad vi vill och få det²⁷. Ett villkor är naturligtvis att man måste leva vid tidpunkten då allt detta ska inträffa²⁸, men ett annat underförstått villkor att man är andligt vaken och klarsynt så att man inte blir överraskad. Förutom det tillägger två av evangelierna att även "läsaren" bör förstå det rätt. Uppenbarligen räknade evangelisterna med att det som skulle inträffa och kunna observeras i Jerusalem behövde ses och förstås på rätt sätt av evangeliernas framtida läsare.

Oavsett vilken syn man har på ordning för den sista tidens händelser så framgår det alldeles tydligt här att Jesu lärjungar – de som lever vid den särskilda tid då allt detta ska inträffa – finns kvar på jorden så att de ser den sista stora nöden inledas. Och resten av Jesu beskrivning av den sista stora nöden verkar också förutsätta att Hans lärjungar upplever den: "Be att ni inte...", "Om då någon säger till er...", "...gå inte dit", "...tro det inte", "...var på er vakt", "...räta på er och lyft era huvuden".²⁹ Här saknas antydningar om att de på något sätt skall undgå att vara närvarande när denna tid bryter in.

Den sista stora nöden verkar vara en stegring av händelserna innan de två sakerna som inleder densamma har inträffat. Evangelierna talar om det som en så svår nöd³⁰ att ingen människa skulle överleva om inte Gud hade förkortat tiden för de utvaldas³¹ skull. Denna förkortade tid kännetecknas av framför allt två saker: krig i och omkring

²⁶ Notera att såsom evangelierna är skrivna framgår de att de skrevs innan Jerusalems fall.

²⁷ Joh 15:7

²⁸ Notera att flera av Jesu lärjungar och minst en av de tolv hade lidit martyrdöden *innan* år 70 e Kr och därför inte kunde bevittna ens den händelsen.

²⁹ Matt 24:20, 23, 26, Mark 13:21, 23, Luk 21:28.

³⁰ Jesus kallar tiden bland annat för "vedergällningens tid, då allt som är skrivet skall gå i uppfyllelse" (Luk 21:22)

³¹ Vilka "de utvalda" är resonerar jag om nedan

Jerusalem med resulterande hastig massflykt av flyktingar från Judéen, samt kraftigt ökad andlig förvirring och villfarelse. De två grupperna av falska andliga ledare som vi redan sett ovan – falska Messias-gestalter och falska profeter – försöker nu med stor kraft att lura Herrens lärjungar att Människosonen – judarnas Messias – redan har kommit tillbaka.

Kriget i Jerusalem inleds med att staden omringas av arméer, och den falska andliga rörelsen inleds av att något särskilt händer på helig plats, förmodligen tempelplatsen. Det sistnämnda tillhör Bibelns stora mysterier, men den vanligaste uppfattningen är att Jesus menar att något hädiskt ska ställas upp på tempelplatsen, sannolikt någon form av avgudabild eller annat objekt för tillbedjan, samtidigt som det dagliga offrandet avskaffas³². Hänvisningen till profeten Daniel gör att man även kan dra slutsatsen att det är en särskild person som är ansvarig för detta hädiska övergrepp, en hög politisk, militär och religiös ledare av utländsk härkomst vars arméer är desamma som omringar staden³³. Med stor sannolikhet ligger här också antydningar om en enorm religiös förföljelse mot alla, oavsett tro, som inte vill böja sig för "Die Neue Ordnung".

Människosonens ankomst och uppräckandet av de utvalda

Jesus fortsätter sina tal med att visa att denna tid, hur hemsk den än blir, kommer att ta slut med orden "Strax efter...", "...efter den nöden...", och att den bara ska vara "...tills hedningarnas tider är fullbordade". Det finns alltså en borte parentes, en yttre gräns, en slutlig tidpunkt då Gud inte längre kommer låta eländet fortsätta.

Då sker en förflyttning av fokus igen till himlen, i bemärkelsen skyn. Evangelierna talar om sol- och månförmörkelser, fallande stjärnor (kanske meteoriter³⁴), våldsamma

³² Här är det underförstått att det ska pågå ett offrandet i Jerusalem, och då måste det finns någon form av tempelplats där offrandet pågår, och ett mer eller mindre återuppbyggt tempel eller åtminstone ett altare (jfr Esra kap. 3).

³³ Dan 9:27, 11:31, 12:11. En vanlig tolkning och är att ledaren ska sluta en sjuårigt (freds-)fördrag med judarna som ger dem tillgång till tempelplatsen och möjlighet att börja offra igen, men att han efter halva den tiden – 3,5 år – kovänder, låter sina härar omringa staden, intar den och avskaffar offrandet samt ställer upp det hädiska objektet på tempelplatsen.

³⁴ En annan tolkning är att stjärnorna är symboler för fallna änglar

vågor från havet³⁵ (kanske som en följd av meteoritnedslag). "Himlens makter ska skakas" och människorna gripas av ångest, stå rådlösa och jämra sig. Kanske syftar Jesus med "himlens makter" på de andliga makter som rör sig i luften runt människorna och gett dem mod i deras uppror mot Gud och deras tillbedjan av den falska Människosonen, men när Gud dömer dem och de ser att de tappat kontrollen över händelseutvecklingen förlorar de allt hopp.

Mitt i allt kaoset kommer så slutligen Jesus tillbaka. "Människosonens tecken"³⁶ ska synas på himlen, och sedan ska "Människosonen komma på himlens moln med stor makt och härlighet". Med starkt basunljud³⁷ ska Han sända ut sina änglar och de ska samla Hans utvalda. De andra kommer att jämra sig och blir lämnade kvar³⁸.

En viktig poäng här att Jesus kommer tillbaka synligt. Han kommer tillbaka på samma sätt som Han enligt evangelierna lämnade jorden, på ett moln! En annan viktig poäng är att samlandet av Hans utvalda verkar ske fullt synligt. Det här är det som brukar kallas uppryckandet. En tredje poäng är en konsekvens av den andra: de som inte rycks upp kommer att "lämnas kvar"³⁹.

En domshandling efter uppryckandet

Vad menas med att "lämnas kvar"? Om Jesus bara tar med sig sina "utvalda" och försvinner igen utan att något annat särskilt händer, så är det svårt att förstå poängen med att Jesus betonar att vissa "lämnas kvar". Matteus och Lukas evangelier ger en

³⁵ En alternativ är att "havets och vågornas då" (Luk 21:25) syftar på stora folkströmmar, kanske på grund av de krig som utmärker omvälvningarnas tid.

³⁶ Grundtextens ord *sēmeion* kan betyda både märke och övernaturligt tecken. En möjlighet är att det är ett kors. Jfr Hes 9:4, 6.

³⁷ Denna basun bör motsvara den sista basunen som Paulus talar om när han talar om Herrens återkomst och de dödas uppståndelse. Om det också är den allra sista, så kan den också motsvara den sjunde och sista basunen i Uppenbarelsebokens sju basuner, eller ljuda efter den sjunde basunen eftersom inga basuner ska ljuda efter den sista.

³⁸ Matt 24:37-41, Luk 17:26-37

³⁹ Jesus berättar två liknelser i Matt kap. 25 om dels ett antal brudtärnor som stängs ute från bröllopfesten när brudgummen kommit, dels om en oduglig förvaltare som kastas ut från sin herres hus till mörkret utanför där man ska "gråta och skära tänder".

antydning om betydelsen av det. De berättar att Jesus säger att Hans återkomst ska bli som när Noa gick in i arken och floden kom och svepte ("ryckte") bort alla andra. Det ligger nära till hands att tänka att det betyder att de utvalda rycks bort av änglarna för att slippa drabbas av någon form av domshandling från Guds sida, som i evangeliernas texter symboliseras av den gammaltestamentliga syndafloden som kom på Noas tid.

Men Matteusevangeliet beskriver i slutet av kap. 25 också en scen från en himmelsk domstol, ofta kallad för "Människosonens dom", där Jesus skiljer fåren från getterna och dömer fåren till evigt liv och getterna till evigt straff⁴⁰. Det är inte självklart att den domshandling som drabbar de kvarlämnade vid uppryckandet ska uppfattas som samma dom som uttalas vid denna domstolsscen. Den senare påminner mer om den yttersta domen och det finns flera skillnader⁴¹ mot scenariot vid uppryckandet som gör att det med stor sannolikhet är fråga om olika händelser. Människosonens dom verkar inträffa någon gång efter uppryckandet⁴² och inte i direkt samband med det.

Återupprättandet av Israels kungarike

Det antyds också i evangelierna att det finns en tredje form av domshandling som börjar när Herren kommit tillbaka till jorden⁴³. Den innebär att Jesus etablerar ett kungarike på vår planet i samband med sin återkomst, där det blir en tid av domsrätt och regentskap även för Herrens lärjungar. Denna regeringstid utgör då början på en

⁴⁰ Åtalspunkten mot getterna verkar vara att de behandlat *de minsta* av Människosonens bröder illa. Jesus identifierar sig här med sina minsta lärjungar och menar att getterna då har behandlat *Honom* illa.

⁴¹ Största skillnaden är Människosonens roll. Han sitter på en tron och avkunnar domen och det är Han som skiljer fåren från getterna i domstolsscenen, men i uppryckandet kommer Han på himlens moln och änglarna skiljer de utvalda från de som lämnas kvar. En annan skillnad är betoningen i domstolsscenen på etniska folkgrupper (grek. *ethnos*) och hur de behandlat Jesu minsta bröder, Hans lärjungar, medan skiljelinjen i uppryckandet verkar gå mitt i grupper av människor utan hänsyn till etnicitet eller hänsyn till deras handlingar. Människosonens dom verkar ha eviga konsekvenser, men det är inte lika klart om domen efter uppryckandet har det.

⁴² Verbformerna för "komma" och "sätta sig" i Matt 25:31 är olika, där det första verbet står i 2:a aorist och det andra i futurum.

⁴³ Matt 19:28, Luk 22:30. Notera att ordet "döma" (grek. *krinō*) även kan betyda "regera över". Verbet står dessutom i en form som antyder en upprepad kontinuerlig handling ("dömande").

pånyttfödelse⁴⁴ för hela universum som inträffar före den yttersta domen, för på samma sätt som en människa måste bli född på nytt, bli förhärligad och få en ny kropp, måste hela skapelsen genomgå samma process: först pånyttfödelse vid Jesu återkomst och sedan förhärligande med nya himlar och en ny jord vid den yttersta domen – det sistnämnda sker först efter en tid då Jesus regerat världen.

När sker återkomsten?

Evangelierna är tydliga med att den exakta tidpunkten för återkomsten inte kan förutses⁴⁵. Jesus säger inte någonstans i evangelierna hur lång den sista stora nöden kommer att bli, utan endast att den blir kort⁴⁶, och därför är det heller inte möjligt att räkna ut exakt vilken dag och timme Han kommer tillbaka. Ändå kan det inte komma som en direkt överraskning. Alla Jesu tal om tidens slut går ju ut på att beskriva det händelseförlopp som ska leda fram till Hans återkomst. Han säger också själv att vi ska kunna se på händelserna omkring oss att Han är nära⁴⁷. Och just själva återkomsten sägs ske *direkt*⁴⁸ efter den stora nöden. Samtidigt finns det varningar för att återkomsten ska kunna ske oväntat för oss, för vi vet inte "vilken dag" vår Herre kommer och inte heller "vilken stund". Men detta bör knappast tolkas som att det blir en *total* överraskning för de lärjungar som är beredda, för då skulle Herrens uppmaningar om vaksamhet vara meningslösa. Vad är det för mening med att vara beredd och vaka om man ändå kommer att bli totalt och chockartat överraskad?

Osäkerhetsfaktorn kring den exakta tidpunkten för återkomsten kanske snarare ligger i något som liknar hur det judiska nyåret inföll i september-oktober. Vid nymånen

⁴⁴ Notera att ordet som översatts med "pånyttfödelse" i Matt 19:28 (jfr Tit 3:5) inte verkar handla om det slutliga tillståndet vare sig för universum eller för en enskild människa utan om ett led i en frälsningsprocess.

⁴⁵ Matt 24:36, Mark 13:32. Notera att det är Herrens synliga återkomst som avses.

⁴⁶ Matt 24:22, Mark 13:20. Ordagrant: "förkortas". Grekiskans ord kan även tolkas som stympning.

⁴⁷ Matt 24:32-33, Mark 13:28, 29

⁴⁸ Matt 24:29, Mark 13:24. Allra tydligast är det i Matteusevangeliet där det sägs ske "strax efter" den sista stora nöden. En lika möjlig översättning vore "genast efter" eller "omedelbart efter".

började det nya året och då skulle man blåsa i basun⁴⁹, men trots att man var beredd var den exakta dagen och timmen osäker in i det sista. Man visste när på året, men inte den exakta tidpunkten när månen skulle bli ny. Ungefär så uppfattar jag att evangelierna beskriver hur nära vi kan förutsäga tiden för Herrens återkomst – "tiden", men inte "dagen" eller "timmen".

I vilken ordning sker händelserna?

Händelseutvecklingens tre delar, se inledningen av detta kapitel, som Jesus lyfter fram i sina tal om tidens slut bör ske i just den ordning Jesus berättar dem. Det kan vi se på de ord Han använder för att knyta samman delarna av sitt tal till en helhet: "sedan", "början", "innan", "när", "då", "strax efter", "efter". Det är tydligt att Jesus menar att den sista stora nöden följer *efter* de händelser han beskriver *innan*, och att Hans ankomst och samlandet av Hans utvalda sker (strax) *efter* den stora nöden.

Det var just på denna punkt jag började omvärdera min egen uppfattning om den sista tidens händelser, eftersom jag varje gång jag läste dessa texter tänkte: "Om nu Jesus ska hämta församlingen före vedermödan, varför berättar han alltid händelserna i fel ordning?"

Kommer Jesus tillbaka två gånger?

Den vanligaste invändningen är då ungefär att Jesus redan har hämtat församlingen tidigare och att de som hämtas efter nöden är de omvända judarna⁵⁰. Jesus kommer

⁴⁹ Att en basun markerade ingången på det nya året kan vara bakgrunden till de sju basunerna i Uppenbarelseboken som, i sådana fall, motsvarar sju år. Om det är så kan det antyda att Herren kommer efter att det judiska nyåret infallit, i september-oktober, och i samband med lövhyddohögtiden. Enligt vissa bibelutläggare har judarna alltid förväntat sig att Messias ska komma under höstens stora judiska högtid. Lukasevangeliet verkar antyda att Jesus föddes under denna högtid, och om Han återvänder vid samma tid på året har en "cirkel" slutits: Hans födelse: lövhyddohögtiden, Hans död och uppståndelse: påsk, Hans utgjutande av Anden och församlingens födelse: pingst, Hans återkomst i härlighet: lövhyddohögtiden. Lövhyddohögtiden nämns också som den högtid som ska firas av de folk som överlevt den sista tidens svåra omvälvningar (Sak 14:16-19), i sådana fall kanske för att fira årsdagen av Messias ankomst.

⁵⁰ Dessa judar har kommit till tro under den sista stora nöden, eller har varit troende redan tidigare men lämnats kvar när församlingen hämtats för att deras tro ska provas.

då enligt det scenariot två gånger, en gång i hemlighet – för att hämta församlingen, bruden – och en gång öppet – för att hämta de troende judarna. Först i samband med den andra ankomsten ska han etablera sitt rike med säte i Jerusalem.

För mig har det här med åren blivit oerhört svårt att acceptera. För det första så är det allra viktigaste som ska hända när Jesus kommer att Han ska hämta sin församling, för att de "ska vara där Han är"⁵¹. I Lukasevangeliet talar Han om att detta är "er befrielse". Hur kan Han då ständigt utelämna denna huvudpunkt ur alla sina tal om tidens slut?

För det andra, de som ska hämtas kallas här för "de utvalda" och det är mycket svårt att få det till att syfta enbart på judarna som etnisk grupp, troende eller inte. Judarna är förvisso som Abrahams avkomlingar Guds utvalda egendomsfolk⁵², och kommer så att förbli ända tills Herren kommer, men det är inte så uttrycket "de utvalda" används i det här sammanhanget eller resten av Nya testamentet⁵³ – med något undantag syftar "de utvalda" alltid på *de som tror på Jesus*, oavsett om de är judar eller hedningar. I talen om tidens slut använder Jesus "de utvalda" synonymt med "er", dvs Hans egna lärjungar.⁵⁴

För det tredje skulle ett sånt utelämnandet av uppryckandet av församlingen göra att Jesus säger emot sig själv när Han påstår att Han sagt oss "allt i förväg"⁵⁵, om Han nu har utelämnat vissa bitar. Och för det fjärde skulle det motsäga Bibelns vittnesbörd om att Kristus enbart ska återvända till jorden *en* andra gång⁵⁶. Ett tidigare uppryckande av församlingen, oavsett om det sker i hemlighet⁵⁷ eller inte, skulle faktiskt innebära att Han kommer tillbaka två gånger.

⁵¹ Joh 14:3

⁵² 1 Mos 18:19, 3 Mos 7:6, 14:2

⁵³ Matt 24:24, 31, Mark 13:22, 27, Rom 11:7, 1 Tim 5:21, 1 Petr 1:1, Upp 17:14

⁵⁴ Matt 24:23-26, Mark 13:21.

⁵⁵ Mark 13:23

⁵⁶ Hebr 9:28, se kapitel 5.

⁵⁷ Tanken på att det ska ske hemligt baseras på bibeltexter som talas om att uppryckandet liknas vid en "tjuv [som kommer] om natten", se till exempel 1 Tess 5:2, 5:4, 5:12, 2 Petr 3:10, Upp 3:3, 16:16. En lika möjlig tolkning är att det inte i första hand sker i hemlighet utan oväntat.

Den minst krångliga tolkningen: Jesus kommer bara en gång

En tumregel när man försöker förstå något fenomen i världen eller förstå Bibelns texter är att försöka välja den tolkning som är minst krånglig. Det rätta svaret på många frågor är nämligen oftast det enklaste där man inte behöver lägga till en massa "epicykler"⁵⁸ för att få sin teori eller sitt resonemang att gå ihop. Istället för att lägga till en massa komplicerade resonemang kring varför Jesus *ändå* hämtar församlingen före vedermödan *trots* att det inte framgår tydligt av evangelierna, så är det betydligt enklare – och framför allt mer respektfullt mot bibeltexterna – att erkänna att det inte ser ut som att så är fallet. Min uppfattning är därför att när evangeliernas texter om Jesu återkomst *tas för sig själva* utan att filtreras genom någon annan redan fastställd lära om hur återkomsten ska gå till så kan ordningen i händelseutvecklingen enbart uppfattas precis som den framställs av Jesus själv.

Med detta sagt så kan det fortfarande vara så att Jesus hämtar församlingen innan den sista stora nöden. Ingen kan ju påstå att denne har den fulla kunskapen om något, för Skriften säger ju att "om någon tycker sig ha kunskap om något, så har han ännu inte den kunskap han borde ha"⁵⁹. Men då menar jag att ett uppryckande av församlingen före den stora nöden behöver framgå klart av andra delar av Bibeln, och vara så tydligt att vi också får en mycket bra förklaring till varför evangelierna tiger om det. I nästa kapitel ska vi därför ta oss av Paulus brev och vad han hade att säga om återkomsten.

Anmärkningar

Vad säger Johannesevangeliet och Apostlagärningarna om återkomsten?

Varken Johannesevangeliet eller Apostlagärningarna har någon tydlig genomgång av återkomsten i sin helhet, men den nämns, direkt eller indirekt, på några ställen.

⁵⁸ Epicykler användes enligt Nationalencyklopedin för att förklara oregelbundenheter i planeternas rörelser enligt antiken geocentriska världsbild. Begreppet har kommit att användas som illustration för en allmän tendens bland teoretiker som istället för att ompröva sina dåligt fungerande teorier försöker rädda dem genom en växande mängd av tilläggsteorier.

⁵⁹ 1 Kor 8:2

I Johannesevangeliet ser vi att återkomsten nämns:

- indirekt då Jesus talar om det eviga livet och den yttersta dagen⁶⁰,
- mer direkt då Jesus talar om att Han ska hämta lärjungarna och att de ska ses igen⁶¹,
- i samband med att Jesus lite gåtfullt antyder att vissa lärjungar kan komma att vara kvar när Han kommer⁶².

Apostlagärningarna tillhör inte evangelierna, men boken är skriven av evangelisten Lukas och utgör en direkt fortsättning av Lukasevangeliet, kanske som en del av underlaget inför aposteln Paulus rättegång inför kejsaren i Rom. I boken nämns återkomsten:

- både indirekt och direkt då det talas om återupprättandet av kung Davids kungarike åt Israel i samband med Messias återkomst⁶³,
- direkt när änglarna säger till lärjungarna att Jesus ska komma tillbaka på samma sätt som Han for upp⁶⁴,
- indirekt i samband med den yttersta domen⁶⁵ och de dödas uppståndelse⁶⁶.

Våra slutsatser från detta kapitel påverkas inte på något sätt av dessa texter men de kan skänka ljus över vissa detaljer, till exempel när det upprättandet av det s.k.

⁶⁰ Joh 5:28-29, 6:39-40, 11:24, 12:48,

⁶¹ Joh 14:2-3, 16:16, 22, 17:24

⁶² Joh 21:22

⁶³ Apg 1:6, Apg 3:20-21

⁶⁴ Apg 1:11

⁶⁵ Apg 10:42, 17:31, 24:25

⁶⁶ Apg 23:6, 24:15.

tusenårsriket⁶⁷ då Jesus ska regera på jorden tillsammans med sina lärjungar från Israel. Det kan tyckas som att denna period är något fördold i evangelierna – vi har dock visat ovan att Jesus talade om den – men här framgår att lärjungarna förväntade sig att Jesus skulle upprätta ett sånt rike, och Jesus gick heller inte emot dem i frågan. Han påpekade bara att det inte var deras sak att bekymra sig för tidpunkten då det skulle ske. Det ser också ut som att Han kanske talade mer ingående om det kommande Gudsriket efter sin uppståndelse än innan⁶⁸.

Ett annat exempel är det viktiga påpekandet änglarna gör när det gäller vilket sätt Jesus ska komma tillbaka. Han ska komma tillbaka ”på samma sätt” som Han for upp, på ett moln, och förmodligen också – i förlängningen – till samma plats. Det sistnämnda är också naturligt med tanke på upprättandet av Davids kungarike med säte i Jerusalem. Profeterna hade också profeterat om att Messias skulle sätta sina fötter på Oljeberget⁶⁹ vid sin ankomst.

Sammanfattning

Enligt evangelierna ska återkomsten ske efter en tid av omvälvningar i hela världen, följt av den sista stora nöden då Jerusalem ska intas av främmande makt ledda av en hög religiös och politisk ledare som också ska iscensätta ett hädiskt övergrepp på den sanna gudstron, förmodligen på tempelplatsen. Strax efter denna tid av nöd ska märkliga tecken visa sig på himlen varefter Jesus ska komma på himlens moln med sina änglar under ljudet av en stor basun. Änglarna ska då rycka upp de utvalda, Herrens lärjungar, och de som blir kvar ska drabbas av någon form av domsakt från Guds sida liksom när floden kom över världen på Noas tid efter att han gått in i arken. Därefter kommer en tid av en himmelsk regering på jorden där Jesus ska regera världen från Israel tillsammans med sina lärjungar innan den yttersta domen avkunnas och evigheten inträder.

⁶⁷ Uppenbarelseboken visar att riket ska vara i tusen år innan den yttersta domen, därav namnet.

⁶⁸ Apg 1:3

⁶⁹ Sak 14:4

Kapitel 2. Återkomsten i Paulus brev

Härdar vi ut, ska vi också regera med Honom (2 Tim 2:12)

Att Paulus ansåg att läran om den yttersta tiden, eskatologin, och betydelsen av återkomsten var stor framgår tydligt framför allt av de två av hans brev till församlingen i Tessalonike som finns i Nya testamentet. Paulus tillbringade inte lång tid i den staden utan predikade bara under tre sabbater innan han och hans medarbetare var tvungna att fly, men de av hans åhörare som blev övertygade om hans ord bildade den första församlingen på orten⁷⁰. Av hans brev till församlingen framgår att han redan från början hade undervisat dem om den yttersta tiden och Herrens återkomst, och han uttrycker förvåning över att de redan verkar ha glömt bort vad han predikat för dem⁷¹. Av detta kan vi utan tvekan dra slutsatsen att Paulus ansåg att kunskapen om återkomsten tillhörde den kristna trons grunder.

Idag verkar det mest vara utbildade teologer och andra "experter" som sysselsätter sig med frågan om återkomsten, om ens de gör det, och gör de det är de ofta så oeniga och har så olika åsikter i frågan att det blir svårt för en vanlig dödliga att hänga med. Jag tror inte alls det är meningen. Om Paulus menade att församlingen i Tessalonike, som var en nybildad blandförsamling med både judar och greker och som befann sig mitt i en fientlig omgivning, faktiskt kunde ha koll på det mest väsentliga i läran om återkomsten, då kan vi det också. Men då krävs att vi faktiskt enbart tror på och följer det som blivit förmedlat till oss av Jesus och hans apostlar, däribland Paulus⁷².

Bland Paulus skrifter är det de två redan nämnda breven till Tessalonike som tar upp händelserna kring Jesu återkomst, men det finns även viktiga avsnitt i 1 Korintierbrevet kap. 15 och på några andra ställen. I detta kapitel är vårt mål att

⁷⁰ Apg 17:1-10

⁷¹ 2 Tess 2:5.

⁷² 2 Tess 2:15

försöka skapa en sammanhållen bild av vad Paulus undervisade om återkomsten och jämföra det med vad vi lärt oss av evangelierna.

Paulus undervisning om den yttersta tiden och återkomsten följer hans Herre Jesu mönster. Men han är inte lika detaljerad i alla stycken, och det beror också på att han skriver till enskilda situationer i enskilda församlingar i de olika breven han författat. Mycket fokus i hans undervisning ligger på de dödas uppståndelse, vilket var ett huvudtema i allt som Paulus predikade om under hela sitt liv. I korthet kan dock följande sägas om Paulus lära om den yttersta tidens händelser.

Återkomsten enligt 1-2 Tessalonikerbrevet

1-2 Tessalonikerbreven tillhör troligen de delar av Nya testamentet som skrevs ner först, någon gång i början av 50-talet e Kr. Tidiga versioner av (delar av) evangelierna⁷³ fanns kanske redan i omlopp i de församlingar som apostlarna grundat, men det mesta av evangeliernas innehåll spreds troligen fortfarande framför allt muntligt, inte minst därför att de flesta av apostlarna, deras närmaste medarbetare och troende vänner, fortfarande levde⁷⁴. Inte desto mindre finns det i dessa allra tidigaste kristna breven en sammanhållen beskrivning av händelseförloppet inför återkomsten som ligger helt i linje med vad Jesus redan undervisat ett par decennier tidigare i sina stora tal om tidens slut.

Bakgrunden till att Paulus skriver om återkomsten i det andra av dessa brev⁷⁵ beror på att det dykt upp främmande undervisning som säger att "Herrens dag [redan] är här". Nya och för församlingarna främmande lärare ska ha kommit med nya läror och hänvisat till andliga uppenbarelser eller profetiska budskap och skrifter som inte hade apostoliskt ursprung. Kanske utlovade de evig framgång för församlingen då de menade att Jesus redan kommit tillbaka på något fördolt sätt. Men Paulus menar att det inte är möjligt eftersom det finns ett antal saker som *måste hända* först *innan*

⁷³ Kanske författade på arameiska, den hebreiska dialekt som Jesus talade till vardags.

⁷⁴ 1 Kor 15:6b

⁷⁵ 2 Tess 1:6-2:12

Herrens ankomst. Med andra ord menar Paulus att den yttersta tidens händelser är förutsagda och i den meningen fastslagna av Gud på ett sätt som inte kan förändras⁷⁶.

Liksom Jesus börjar Paulus med att varna för att bli bedragen, och sen fortsätter han:

- "Först måste avfallet⁷⁷ komma...",
- "...och laglöshetens människa träda fram..."
- "...som Herren Jesus ska döda [...] vid sin ankomst"

Det är inte svårt att se att detta är en kondenserad variant av det stegvisa händelseförlopp som evangelierna berättar om.

Avfallet i detta sammanhang bör syfta på den omvälvande tid då "många ska komma på fall"⁷⁸ och som föregår den sista stora nöden som Jesus nämner i evangelierna. Det kan syfta på ett särskilt allvarligt globalt avfall från den sanna gudstron, eller på ett särskilt avfall bland det judiska folket⁷⁹.

I evangelierna sägs att den sista nöden börjar när "förödelsens styggelse, som profeten Daniel talat om, står på helig plats", vilket syftar på ett hädiskt övergrepp på den sanna gudstron av en religiös, politisk och militär ledare, och som ska äga rum i

⁷⁶ Även bland s.k. evangeliska förkunnare i våra dagar ifrågasätts om den yttersta tidens händelser verkligen är förutbestämda av Gud.

⁷⁷ Grek. *apostasia*. Detta och närbesläktade ord handlar om att man avlägsnar sig från något fastslaget, går bort, avfaller, skiljs från, eller relaterar till en skilsmässa. Det har föreslagits att ordet ska syfta på uppryckandet, men det är inte sannolikt, särskilt inte om man beaktar hur ordet används i andra sammanhang, se t ex Apg 21:21, Jos 22:22 (LXX)). Om tolkningen ändå vore möjlig är det dock tydligt av sammanhanget att "vår Herre Jesu Kristi ankomst" då "vi ska samlas hos honom" måste föregås av både "avfallet" och laglöshetens människas framträdande. Skulle "avfallet" syfta på uppryckandet kommer Jesus två gånger – en gång vid "avfallet" och sen efter laglöshetens människas framträdande, eller också har Paulus – liksom Jesus i evangelierna – berättat händelserna i fel ordning. Båda alternativen skapar mer problem än de löser.

⁷⁸ Matt 24:10

⁷⁹ Dan 11:31-32

Jerusalem vid ett mer eller mindre återuppbyggt tempel. Här vinklar Paulus det till att denna ledare ska gå så långt att han själv "sätter sig i Guds tempel⁸⁰ och säger sig vara Gud⁸¹". I evangelierna ser det i ljuset av Daniels bok ut som att någon form av avgudabild eller liknande ställs upp på tempelplatsen, medan här ser det ut som om förövaren ska göra sig *själv* till föremål för denna hädiska tillbedjan. Förmodligen är det både och⁸². Med lögnen som främsta verktyg och "ondskans alla konster" samt märkliga andliga manifestationer som kännetecken ska denna "motståndare" bedra en hel värld, en värld som enligt Paulus väljer att bli bedragen⁸³. På något sätt uppfyller den laglöses ankomst det onda människohjärtats allra innersta och hemliga önsknings: "att förhäva sig över allt"! Aldrig har en större röd matta rullats ut för en världsledare. Här kommer den Messias-gestalt som är precis så som världen vill att han ska vara!

Paulus nämner inte hur lång den laglöses tid blir. Han skriver bara helt kort att Herren Jesu "andedräkt" och "glansen" vid hans ankomst räcker för att tillintetgöra honom. När Jesus kommer står det att han "uppenbarar sig från himlen med sina mäktiga änglar", vilket också är samstämmigt med evangelierna.

⁸⁰ Paulus använder det grekiska ordet *naos* för tempel i detta sammanhang som också kan syfta på ett tempel i bildlig mening, liksom att församlingen är den helige Andes tempel (1 Kor 3:16-17). Av betydelse är också att Thayers Greek Lexikon säger om *naos* att det: "används om templet i Jerusalem, men bara om själva den heliga byggnaden [...], som består av den heliga platsen och det allra heligaste (på klassisk grekiska [...] om helgedomen [...] där gudabilden var placerad [...], vilket skiljer sig från [...] hela templet, hela den invigda inhägnad, en distinktion som också bevaras i Bibeln)" (fritt översatt från engelskan). Detta kan vara en parallell till att Jesus säger att förödelsens styggelse ska stå "på helig plats", dvs i själva centrum för tillbedjan och inte i någonstans i utkanten. Annars används ordet *hierón* för olika heliga byggnader och platser. Kanske finns här en typisk judisk dualism, där Paulus menar templet i Jerusalem men också indirekt syftar på ett avfall i församlingen där laglöshetens människa ska välkomnas?

⁸¹ Alt. översättning: "uppträder som om han vore Gud". Svenska reformationsbibeln 2016 har: "utger sig för att vara Gud". Poängen med dessa alternativa översättningar är att visa att laglöshetens människa inte nödvändigtvis behöver säga uttryckligen att han är Gud men kommer att *uppträda* som om han vore Gud.

⁸² Vilket framgår när vi kommer till Uppenbarelseboken kap. 13.

⁸³ 2 Tess 2:12 (B2000)

Paulus talar också en domshandling vid ankomsten då Jesus ska "straffa dem som inte vill veta av Gud och dem som inte lyder vår Herre Jesu evangelium"⁸⁴, vilket ligger i linje med vad Jesus säger om att något som liknar Noas flod ska drabba de som lämnats kvar⁸⁵. Straffet ska bli "evigt fördärv, skilda från Herrens ansikte och hans härlighet och makt" vilket kan ge intrycket av att detta syftar på den yttersta domen och att den infaller direkt vid ankomsten, ungefär som vi såg med evangelierna⁸⁶. Det är inte helt tydligt om Paulus menar att det direkta straff som de ska få "som plågar" församlingen vid tiden för ankomsten har eviga konsekvenser, eller om han nämner både en direkt domshandling vid återkomsten och att denna dom sedan kommer att fortsätta vid den yttersta domen⁸⁷.

Paulus nämner inte uppräckandet av församlingen direkt i samband med ankomsten i sitt andra brev till Tessalonike. Han talar istället om att Herrens ankomst innebär att Han kommer "för att förhärligas i sina heliga" vilket onekligen syftar på den förvandling de troende ska genomgå vid ankomsten. Men Paulus ärende i detta brev är främst att påminna församlingen om vad som ska *föregå* Herrens ankomst så att de inte ska bli lurade av främmande undervisning. Dessutom har han redan nämnt uppräckandet i sitt första brev till församlingen i samband med att han tröstar församlingen genom att berätta om de troendes uppståndelse:

"Vi säger er detta enligt ett ord från Herren: vi som lever och är kvar till Herrens ankomst ska alls inte komma före de insomnade. När en befallning ljuder, en ärkeängels röst och en Guds basun, då ska Herren själv komma ner från himlen, och de som har dött i Kristus ska uppstå först. Därefter ska vi som lever och är kvar ryckas upp bland skyar tillsammans med dem för att möta Herren i rymden. Och så ska vi alltid vara hos Herren."⁸⁸

Här finns flera viktiga poänger som behöver lyftas fram:

⁸⁴ 2 Tess 2:7-8

⁸⁵ Se kap. 1.

⁸⁶ Särskilt Människosonens dom i Matteusevangeliet kap. 25.

⁸⁷ Avsnittet innehåller flera olika verbformer i följd vilka antyder att denna domshandling börjar som en punkthändelse för att sedan fortsätta i framtiden.

⁸⁸ 1 Tess 4:15-17

- Här hänvisar Paulus till ett "ord från Herren", vilket förmodligen syftar tillbaka på något Jesus själv sagt i evangelierna. Vi kan därför förvänta oss att Paulus undervisning om återkomsten ska gå i linje med vad Jesus redan har sagt och som hans apostlar, de tolv lärjungarna, fört vidare.
- Enligt detta ord ska en "Guds basun" ljuda, liksom den stora basunen i evangelierna, och då ska Herren själv komma ner från himlen. Då ska de som dött i Kristus uppstå först. Först "därefter" ska uppryckandet av de troende ske så att de som fortfarande lever vid ankomsten får möta Herren i rymden tillsammans med de uppväckta troende som dött i Kristus. Efter detta möte ska de troende aldrig mer skiljas från Honom. Poängen med att de troende döda uppstår först är att uppryckandet ska omfatta alla troende under alla tider gemensamt och tillsammans. Det ser inte heller ut som om detta skeende skulle gå så fort att det inte kan observeras⁸⁹.
- De rättfärdigas uppståndelse och uppryckandet sker enligt denna text *vid* Herrens "ankomst"⁹⁰. Om Paulus är konsekvent med sitt ordval i sina brev till Tessalonike sker det utan tvekan *efter* den laglöses framträdande och *när* den laglöse förgörs av Herrens andedräkt och glans i slutet av eller efter den stora nöden, så som evangelierna säger det: "strax efter denna nöd...".
- Mötet med Herren sker i "rymden"⁹¹. Mötet sker på en plats som inte är destinationsorten, för Jesus ska komma tillbaka till Oljeberget utanför Jerusalem på samma sätt som Han lämnade⁹². Men mötet med Hans förhärligade och uppståndna lärjungar sker inte där, utan i luften. Församlingen lämnar alltså jorden

⁸⁹ Jmf hur "de heliga" som uppstod samtidigt med Jesus visade sig för många (Matt 27:53). Vilka de var och hur länge de visade sig framgår dock inte.

⁹⁰ Grek. *parousia*. Används både om Jesu egen ankomst och den laglöses framträdande i 1-2 Tessalonikerbrevet.

⁹¹ Grek. *aēr*. Syftar på luften, (de lägre delarna av) atmosfären. Används även om där onda makter håller till: "luftens välde" (Ef 2:2). Olika översättningar har föreslagits: därovan, luften, rymden.

⁹² Noter att Luk 23:50 säger att Han lämnade jorden från närheten av Betania på Olivbergets *östra* sida medan återkomsten bör inträffa på *västra* sidan där man har en god utsikt över tempelplatsen och staden.

för att "möta"⁹³ Herren och sedan fortsätta tillsammans med Honom till slutdestinationen, som är Oljeberget och Jerusalem där den laglöse omedelbart förintas. Hur långt detta möte i skyn blir och hur långt ifrån jordytan det sker sägs inte. Dock finns ingenting som antyder att det sker i hemlighet eller osynligt.

Paulus verkar inte nämna upprättandet av Davids kungarike i samband med ankomsten i sina brev till Tessalonike. För att hitta svar på vad han ansåg om det får vi gå vidare till hans andra brev i Nya testamentet.

Återkomsten enligt 1 Korinthierbrevet

Paulus två brev till församlingen i Korint innehåller ingen komplett redogörelse för händelserna kring Herrens återkomst, men första brevet sätter återkomsten särskilt i relation till de dödas uppståndelse och att Jesus måste regera tills alla fiender besegrats⁹⁴. Där betonas att de dödas uppståndelse gäller de "som tillhör" Jesus Kristus, och att denna uppståndelse ska ske vid "den sista basunens ljud" vid Hans "återkomst"⁹⁵ samtidigt som de som inte hunnit dö ("insomnat") ska förvandlas. Detta ligger helt i linje med hans tidigare undervisning i 1-2 Tessalonikerbreven.

Den "regeringstid" som Paulus talar om i 1 Korinthierbrevet 15 syftar utan tvekan på Jesu regering från Faderns högra sida i himlen, som förutsades i Psalm 110⁹⁶. Men denna regering tar inte slut vid återkomsten, utan orden "Han måste regera tills han lagt alla sina fiender under sina fötter" visar att det finns en jordisk regeringstid för Kristus efter återkomsten då han ska göra "slut på varje välde, varje makt och kraft".

⁹³ Grek. *apantēsis*. Har betydelsen ett av vänskaplig möte. Används även i Matt 25:1,6, Apg 28:15 om att gå ut och möta någon utanför dennes resmål: tärnorna skulle gå och möta brudgummen och följa honom till festen, de troende i Rom lämnade staden och gick för att möta Paulus utanför staden dit han var på väg. Enligt *Theological Dictionary of the New Testament* ska ordet förstås som den sed under antiken som innebar att en viktig gäst som kom till en stad fick ett offentligt välkomnande. Församlingen spelar i den bemärkelsen rollen av en slags välkomstdelegation som möter Honom utanför "stadsporten" inför Hans ankomst och följer Honom tillbaka den sista biten.

⁹⁴ 1 Kor 15:20-28, 15:50-57

⁹⁵ Grek. *parousia*, se fotnot ovan.

⁹⁶ Den text från Gamla testamentet som citeras flest gånger i Nya testamentet.

Först "sedan⁹⁷ kommer slutet" vilket kan förstås som en godtycklig tidpunkt *efter* själva återkomsten. Denna senare tidpunkt kopplar Paulus till att döden, "som den sista fienden berövas [...] sin makt". Den Jesus som uppstått från de döda verkar också besegra döden för människornas skull i två steg: direkt vid återkomsten befrias de på Jesus troende från dödens makt, och senare vid "slutet" blir döden helt besegrad. Det senare borde syfta på den allmänna uppståndelse som sker inför den yttersta domen.

Något som sticker ut lite i Paulus redogörelse för uppståndelsen och förvandlingen från "det förgängliga" till "det oförgängliga" är att han skriver om det som "en hemlighet". Detta har en del uppfattat som att det finns något hemligt med de rättfärdigas uppståndelse och uppräckandet med avseende på tidpunkten, eller att Paulus satt på någon kunskap kring det hela som inte ens Jesus kände till. Det är dock att läsa in något som inte sägs. Själva ordet hemlighet⁹⁸ syftar här på det oförklarliga med själva uppståndelsen och de troendes förvandling så att de ska kunna "ärva Guds rike".

Återkomsten enligt resten av Paulus brev

Paulus nämner eller anspelar på Herrens återkomst på flera andra ställen i sina brev⁹⁹. Han säger t.ex. att församlingen inte ska falla offer för "vredesdomen"¹⁰⁰, och upprepar delar av sin undervisning om den troendes förvandling i samband med uppståndelsen och återkomsten, och nämner också den regeringstid med Kristus

⁹⁷ Sedan (grek. *eita*) syftar på att något sker i följd antingen i tiden eller logisk bemärkelse: då, därefter, efteråt, vidare. Några exempel där tidsaspekten framgår tydligt är Mark 4:17, Luk 8:12, Joh 13:5, 1 Kor 15:5-7, 1 Tim 2:13, Jak 1:15. Notera att ordet "kommer" inte finns i grundtexten utan är tillagt.

⁹⁸ Grek. *mysterion* har sin rot i *mýo* som betyder "stänga munnen", dvs vara tyst. Ordet kan kopplas till den tystnad som skulle iakttas vid initieringsriten till antikens mysteriekulter. Notera att ordet används i Upp 10:7 där det talas om att "Guds hemlighet [är] fullbordad" då "den sjunde ängels röst hörs och han blåser i sin basun". Detta är en indikation på att den sjunde ängels basun är "den sista basunen" och att den sjunde ängels röst är "ärkeängels röst" (1 Tess 4:16) som ljuder när de döda uppstår vid återkomsten, se kapitel 5.

⁹⁹ Exempelvis Rom 5:9, Fil 3:20, Kol 3:4, 2 Tim 2:12, 4:1, 4:8, Tit 2:13.

¹⁰⁰ Se anmärkningar nedan.

som väntar de troende vid återkomsten som han inte nämnt i breven till Tessalonike. Flertalet gånger nämner Paulus återkomsten med ett djupt allvar och uppmanar sina läsare att hålla blicken fäst vid det himmelska, varifrån Jesus en gång ska komma tillbaka, och därigenom motiveras att tjäna Gud helhjärtat. Återkomsten är den kristnes hopp inför framtiden. Kristendomens mål är inte att livet på jorden ska bli fulländat, utan att det finns ett himmelskt arv som väntar och ett rike som de heliga ska få ta i besittning när Människosonen kommer på himlens moln¹⁰¹. Trots detta underbara ger dock inte dessa bibeltexter något fördjupad kunskap om själva händelseutvecklingen kring återkomsten, förutom att de passar väl in i det pussel vi redan lagt ett tag.

Anmärkningar

Är det den helige Ande och/eller församlingen som håller tillbaka laglöshetens människa?

Det korta svaret är att vi inte vet. Det framgår av Paulus brev att församlingen i Tessalonike visste vem eller vad som höll emot laglöshetens människans framträdande, men det sägs inte vem eller vad detta syftade på¹⁰². Att det skulle vara församlingen är nog osannolikt, eftersom församlingen är en "hon" och inte en "han". Om det är den helige Ande så sägs det inte heller, men det är en bättre gissning, eftersom Anden omnämns både med och utan bestämd artikel i Nya testamentet och därför kan benämnas både "han" och "det"¹⁰³. Det kan också vara någon annan person som åsyftas, t.ex. ett änglaväsen som på Guds uppdrag "håller emot"¹⁰⁴. Men oavsett vad vi säger så blir det gissningar. Ett vanligt resonemang är att det är församlingen och Anden tillsammans som håller tillbaka laglöshetens människa, och att uppräckandet därför måste ske när Anden lämnar jorden innan den sista stora

¹⁰¹ Jfr Dan 7:13-14, 22, 27

¹⁰² 2 Tess 2:6-7. Att kunskap som fanns bland vissa troende då Nya testamentet skrevs kan gå förlorad är olyckligt men inte ovanligt i Skriften, se till exempel Joh 21:25, Upp 10:4. Vi gör bäst i att inte försöka återvinna den kunskapen genom spekulationer eller utombibliska hänvisningar.

¹⁰³ Grundtexten saknar bestämd artikel på flera ställen, exempelvis Matt 3:11, Luk 3:16. En förklaring kan vara att det är heligheten och inte individualiteten som betonas.

¹⁰⁴ Jfr hur en av änglarna som blåser i basun "släpper lös" fyra andra änglar i Upp 9:13-14, jfr Upp 7:1.

nöden – annars kan inte laglöshetens människa träda fram. Detta resonemang är ett möjligt scenario, men det står ingenstans uttryckligen och förblir därför en spekulat.

Vad är "vredesdomen"¹⁰⁵ som Jesus ska rädda församlingen från: den sista stora nöden, en direkt domshandling vid återkomsten, eller den yttersta domen?

Detta är en viktig fråga att ställa, eftersom det finns flera bibeltexter som säger att församlingen ska räddas "från" denna "vredesdom"¹⁰⁶ och att det skulle kunna peka på att församlingen ska undkomma den sista stora nöden genom ett tidigt uppräckande.

Vad kan då med säkerhet sägas om en eventuell koppling mellan "vredesdomen" och den sista stora nöden? Roten till det grekiska ord som översatts till "vredesdomen" används över ett trettioal gånger i ungefär lika många verser i Nya testamentet¹⁰⁷ och kan syfta både på människors vrede och Guds vrede, båda i det förgångna, nuet och framtiden. Det finns bara en text utanför Uppenbarelseboken där det används i samband med undervisningen om den yttersta tiden – i Lukasevangeliet – och där syftar det specifikt på det judiska folkets lidande under den sista stora nöden¹⁰⁸. "Vredesdomen" kan därför åtminstone beteckna någon del av händelserna under den sista stora nöden. Att det står i bestämd form antyder att det är något alldeles särskilt som avses, även om det inte omedelbart innebär att vredesdomen och den sista stora nöden avser exakt samma sak.

I Uppenbarelseboken – som vi behandlar i ett kommande kapitel – återfinns ordet sex gånger¹⁰⁹ och handlar då uteslutande om Guds vredesdomar över den fallna

¹⁰⁵ 1 Tess 1:10, 5:9, jfr Rom 5:9.

¹⁰⁶ Se Upp 3:10 där ett annat uttryck – "prövningens stund" – används. Det har ofta tolkats som synonymt med den sista stora nöden, vilket i sin tur tolkats som synonymt med "vredesdomen", vilket inte är självklart, se nedan.

¹⁰⁷ Grek. *orge*. Grundbetydelsen är begärelse, våldsam passion och i förlängningen ilska, indignation, hämnd, vrede.

¹⁰⁸ Luk 21:23

¹⁰⁹ Upp 6:16, 17, Upp 11:18, 14:10, 16:19, 19:15

mänskligheten, ibland syftande på specifika straffdomar i samband med den yttersta tiden och ibland på det eviga straffet. Dock finns inga texter som sätter tydliga likhetstecken mellan "vredesdomen" och den sista stora nöden.

En försiktig slutsats blir därför att "vredesdomen" som församlingen ska slippa avser en direkt domshandling i samband med återkomsten eller syftar på den yttersta domen. Att sätta ett direkt likhetstecken mellan "vredesdomen" och den sista stora nöden är att gå för långt, eftersom ordet används på många olika ställen där det uppenbarligen inte syftar på den yttersta tidens händelser.

Sammanfattning

Den yttersta tiden, innan Jesus kommer tillbaka, ska enligt aposteln Paulus kännetecknas av ett stort oundvikligt avfall. Efter denna tid av avfall ska en person som kallas "laglöshetens människa" träda fram som ska förhäva sig över allt och sätta sig i Guds tempel och uppträda som Gud. I slutet av den laglöses tid ska Herren Jesus komma kliva ner från himlen, den sista basunen ska ljuda och en ärkeängels röst ska höras. Då ska de som dött i Kristus uppstå och förvandlas tillsammans med de troende som fortfarande lever för att sedan ryckas upp på skyarna för att möta Herren i rymden. Först efter mötet på skyn ska Jesus förgöra laglöshetens människa med sin muns ord och glansen vid sin ankomst för att sedan regera på jorden tillsammans med sin församling tills alla hans fiender besegrats. Sedan kommer slutet, då Gud ska bli allt i alla.

Kapitel 3. Återkomsten enligt Simon Petrus

...när ni nu är på väg att nå målet för er tro: era själs frälsning. (1 Petr 1:9)

Det sägs att kyrkohistorikern Papias (c:a 60 - 130 e Kr) menade att Markusevangeliet, som vi sett innehåller ett av Jesu stora tal om tidens slut, är baserat på Simon Petrus predikningar. Det är fullt möjligt, även om det inte kan bekräftas inom ramen för en sån här skrift. Petrus skriver även om Herrens återkomst i de två brev i Nya testamentet som bär hans namn, men där finns ingen samlad redogörelse för den yttersta tidens händelser som liknar något av Jesu tal om tidens slut eller aposteln Paulus undervisning de brev som bär hans underskrift. Petrus lägger betoningen på andra saker, och för att vi ska göra de första kristnas uppfattning om Herrens återkomst så komplett som möjligt ska vi även gå igenom vad han skrev i detta kapitel.

Återkomsten handlar om frälsningens fullbordan

För Petrus var det tydligt att Herrens återkomst handlade om de troendes slutliga och fullständiga frälsning. När "Jesus Kristus uppenbarar sig" ska också den frälsning som redan "är redo" för de troende "uppenbaras" och därför ska de troende leva i en ständig beredskap.¹¹⁰ Frälsningen är inte slutförd förrän Jesus kommer igen. Visserligen har Jesus frälst – börjat frälsa – de troende vid omvändelsen, men genom helgelsen blir de frälsta varje dag, och de ska en gång bli slutgiltigt och fullständigt frälsta när Jesus kommer tillbaka. Frälsningen verkar både i nuet, framåt, och bakåt i tiden, och Petrus pekar i sina brev fram mot slutfrälsningen vid återkomsten.

I detta sammanhang när Petrus talar om återkomsten använder han ofta det grekiska ordet *apokaluptō*¹¹¹, vilket ofta översätts "uppenbara", och som för tankarna till att dra

¹¹⁰ 1 Petr 1:5, 1:7-9, 1:13

¹¹¹ Jfr Luk 17:30, Rom 8:18, 1 Kor 3:13, 2 Tess 2:3, 6, 8

undan en täckelse (ett draperi), visa något som varit gömt. Den slutliga frälsningen är alltså något som fortfarande är fördolt och gåtfullt, men som ska uppenbaras i sin fulla glans vid Herrens återkomst. (Begreppet *apokaluptō* är dock inte begränsat till Jesu uppenbarelse vid hans återkomst, utan används också av aposteln Johannes när han talar om Antikrists framträdande, se nedan).

Återkomsten ska sporra till glädje, uthållighet och trohet

För att klara de prövningar som väntar fram till återkomsten manar Petrus de troende att glädja sig¹¹², visa uthållighet¹¹³ i prövningarna, och vara trogna¹¹⁴. Ett av de allra viktigaste medlen för att klara den yttersta tiden är att hålla fast vid det profetiska ordet¹¹⁵ utan att förvränga dess innehåll¹¹⁶. För även om motståndarna ifrågasätter sanningshalten i läran om återkomsten beror detta enbart på att de inte förstår Guds tålamod och vilja att vänta så att så många som möjligt hinner omvända sig¹¹⁷.

Dröjsmålet är till allas bästa – Gud håller i det längsta tillbaka sin vredesdom med sin ena hand, medan Han med sin andra hand manar människor att komma till Kristus för att få del av den frälsning Han vunnit åt dem genom Sonen blod, men en dag ska båda händerna sänkas¹¹⁸.

Återkomsten föregår domen och den nya skapelsen

Petrus betonar särskilt den dom som ska komma över världen i samband med Jesu återkomst innan Gud skapar nya himlar och en ny jord¹¹⁹. Gud håller redan nu på och

¹¹² 1 Petr 1:6-8

¹¹³ 1 Petr 4:5, 4:7, 4:13, 5:10, 2 Petr 1:10, 3:8-9, 3:11-12

¹¹⁴ 1 Petr 5:1-4, 2 Petr 3:14

¹¹⁵ 2 Petr 1:19

¹¹⁶ 2 Petr 3:16

¹¹⁷ 2 Petr 3:3-10

¹¹⁸ För denna bild står jag i tacksamhetsskuld till missionären Paul Washer.

¹¹⁹ 2 Petr 3:13

dömer världen¹²⁰, men han ska slutgiltigt döma den¹²¹ i samband med att Jesus kommer igen och denna domshandling ska involvera inte bara mänskligheten utan hela kosmos, som ska förintas i eld och upplösas för att ge plats åt den nya skapelsen. På så sätt är det inte bara människor som ska frälsas från syndens makt och konsekvenser, utan hela universum ska födas på nytt för att bli hem åt den nya mänskligheten.

Anmärkningar

Varför nämner Petrus inte tusenårsriket? Det är något förvånande att Petrus inte alls nämner tusenårsriket i sina brev. Istället för man intrycket att den yttersta domen ska ske och evigheten börja direkt vid det tillfälle som Petrus kallar för "Herrens dag" eller "Guds dag"¹²² och som av allt att döma syftar på återkomsten. Denna situation påminner i allt väsentligt om sammanhanget kring Människosönens dom i Matteusevangeliet kap. 25 som vi berört ovan, men vi har inget bra förklaring till varför så är fallet¹²³.

Vad innebär det att "påskynda" Guds dags ankomst¹²⁴? Ett uttryck som Petrus använder utan att förklara det är de troendes möjligheter att "påskynda" Herrens återkomst på Guds dag. Detta påminner i viss mån om situationen i 2 Tessalonikebrevet där Paulus talar om vad som håller tillbaka Antikrists framträdande, och där – liksom här – ges ingen förklaring till exakt vad som avses. Ett vanligt förslag är att det ska kopplas till Guds vilja att alla människor ska få tid att omvända sig¹²⁵, och därmed indirekt till evangelisation och Ordets förkunnelse. Det är tänkbart utifrån den något vidare kontexten. Mer troligt från det direkta sammanhanget är att det istället handlar om de troende förväntas leva ett "heligt och gudfruktigt liv" medan de "ser fram emot Guds dag och påskyndar dess ankomst". Det är framför allt bruden som måste göra

¹²⁰ 2 Petr 2:9, jfr Rom 1:18

¹²¹ 2 Petr 2:9, 3:7, 3:10

¹²² 2 Petr 3:10-12

¹²³ Dessa två bibelsammanhang kan också vara en bidragande orsak till att Jesu kommande regeringstid under tusenårsriket aldrig kom med i den apostoliska trosbekännelsen.

¹²⁴ 2 Petr 3:12

¹²⁵ 2 Petr 3:9

sig redo för bröllopet, även om inga gäster är villiga att komma¹²⁶. I sådana fall kan de troende påskynda Herrens återkomst genom att leva ett heligt liv.

Sammanfattning

Simon Petrus uppfattade frågan om återkomsten som främst en fråga om den troendes slutliga och fullbordade frälsning på Herrens dag, och inför denna dag är behovet av uthållighet och helgelse stort. I samband med återkomsten ska domen ske, och Gud ska sedan frambringa en ny skapelse "där rättfärdighet bor".

¹²⁶ Jfr Upp 19:7-9

Kapitel 4. Återkomsten enligt aposteln Johannes

Det finns ju många bedragare som har gått ut i världen, de som inte bekänner att Jesus är Kristus som kommit i köttet. Sådan är Bedragaren, Antikrist. (2 Joh v. 7)

Johannes, den lärjunge som Jesus älskade, skrev också han om den yttersta tiden i sina brev. Om Simon Petrus hade sin egen speciella vinkling på läran om återkomsten, har Johannes ytterligare en. Liksom i Petrus båda brev och Johannes evangelium saknas i Johannes tre brev en sammanhållen redogörelse för den yttersta tidens händelser. Men Johannes brev skrevs framför allt med helt andra ärenden än att ge en heltäckande genomgång av trons innehåll. När det till exempel gäller den yttersta tiden är Johannes nämligen särskilt ute för att varna de troende i församlingarna för att bli lurade av främmande lärare, falska profeter och avgudar. För Johannes var urskiljningsförmåga helt avgörande, för annars kunde de troende bli lurade av den kommande falska Kristus-gestalten som han kallar för Antikrist¹²⁷, en person som ska komma att förkroppsliga det onda i världen strax och regera över världen innan den verkliga Kristus kom tillbaka¹²⁸.

Urskiljning är avgörande i den yttersta tiden

För Johannes har den sista tiden redan börjat, och det som framför allt ska känneteckna denna tid är att många falska profeter, vilka Johannes kallar för "antikrister", ska komma, följt av en sista slutlig Antikrist¹²⁹. Dessa falska andliga ledare har enligt Johannes brev framför allt följande kännetecken:

¹²⁷ Antikrist kallas "laglöshetens människa" i Paulus brev och "vilddjuret" i Uppenbarelseboken. Att dessa tre benämningar skulle syfta på olika personer eller företeelser är inte troligt.

¹²⁸ Notera att det finns en parallell här till Herrens första ankomst i det att det då var icke-juden Herodes och inte av avkomling av kung David som satt på den judiska kungatronen. Den herodianska dynastin härstammade från Edom och regerade över Judeen under den romerska ockupationsmaktens överhöghet.

¹²⁹ 1 Joh 2:18, 22, 4:3, 2 Joh v. 7

- De har till synes avfallit från den sanna tron och lämnat Guds församling, men de har egentligen aldrig tillhört tron eller församlingen. Genom sitt avfall har de bevisat vilka de egentligen är innerst inne, för de kännetecknas mer av världen än av Guds rike och de vinner därför världens gillande samtidigt som de inte lyssnar till den klassiska apostoliska förkunnelsen.
- De erkänner inte att Jesus är Kristus, judarnas Messias, och samtidigt Guds Son med en alldeles speciell relation till Fadern, och genom att de ifrågasätter Jesu ställning förnekar de även Fadern som sändt Sonen till världen.
- De erkänner inte att Gud blivit människa genom att "Jesus [som] är Kristus ... [har] kommit i köttet", och därigenom raserar de grundvalarna för den kristna tron.

Botemedlet mot dessa villfarelser är en sund skepticism – "tro inte varje ande, utan pröva om andarna kommer från Gud" – och Guds helige Andes inverkan genom den "smörjelse från den Helige" som gör att de troende "har kunskap" och "känner sanningen". Johannes visar de troende stort förtroende när han skriver att de inte ens behöver någon lärare, eftersom smörjelsen – Anden – som bor i dem undervisar dem om allt de behöver veta.

Att förbli i Kristus är avgörande inför återkomsten

Därför betonar Johannes i sina brev behovet av att förbli i Kristus och leva ett heligt liv för att behålla frimodigheten fram till att han uppenbarar sig¹³⁰, för då ska de troende förvandlas till hans likhet¹³¹. Denna frimodighet ska driva ut all rädsla och gälla ända fram till domens dag¹³².

Sammanfattning

Det som är tydligt i Johannes tre brev är att församlingarna han skrev till var väl förtrogna med läran om den yttersta tiden. De visste att en Antikrist skulle uppenbaras innan den verkliga Kristus skulle återkomma, och de såg tecknen på det

¹³⁰ 1 Joh 2:28

¹³¹ 1 Joh 3:2

¹³² 1 Joh 4:17

redan genom de förelöpare som verkade i "Antikrists ande". De förstod att de var indragna i en kamp mellan ljus och mörker, sanning och lögn, och Kristus och de antikrister som härjade runt dem. Det viktigaste var att inte låta sig luras, utan stå fast och förbli i Kristus så att deras frimodighet kunde bevaras till återkomsten och den yttersta dagen.

Kapitel 5. Återkomsten i Uppenbarelsen

Skriv nu ner vad du har sett och vad som är och vad som ska ske... (Upp 1:19)

Uppenbarelsen tillhör Bibelns mest svårtolkade böcker, särskilt den del om framtiden och Jesu återkomst som börjar i kap. 4 och fortsätter fram till början av det avslutande kap. 22. Det saknas inte heller tolkningsmöjligheter, men någonstans måste det finnas ett sätt att läsa boken som är det rätta – annars skulle Gud aldrig ha låtit boken komma med i Bibeln! Den som skriver dessa rader gör inte anspråk på att ha hittat det bästa sättet att läsa boken, men det vi kommer att göra i det här kapitlet är att föreslå ett sätt att läsa Uppenbarelsen som utgår från att de pusselbitar den innehåller gällande Bibelns lära om återkomsten passar utmärkt in i det grundmönster vi redan målat upp från evangelierna och breven. Vår utgångspunkt är att Jesus, Paulus och Petrus och alla de andra redan gett oss huvuddragen, och att vi med detta i ryggen kan närma oss även Bibeln sista bok i full förvisning om att den helige Ande, som inspirerat hela Skriften¹³³, är konsekvent.

Vi måste inleda detta kapitel med att säga något om Uppenbarelsen som helhet.

Uppenbarelsen i en nötskal

Ingen annan bok i Nya testamentet har den komplicerade uppbyggnad som Uppenbarelsen har. Kanske beror det på dess tillkomsthistoria¹³⁴ i det att den utgör vad Johannes fick höra från en ängel, som Jesus sänt på grund av en uppenbarelse Han fått av Gud Fader, för att visa sina tjänare "vad som snart måste ske"¹³⁵. I mänsklig mening var den helt oplanerad utan kom till Johannes som en

¹³³ 2 Tim 3:16

¹³⁴ I detta delavsnitt har jag tagit visst intryck av David Pawsons bok *When Jesus returns*.

¹³⁵ Upp 1:1

oväntad uppenbarelse på "Herrens dag"¹³⁶ när han befann sig på ön Patmos utanför Efesus¹³⁷, landsförvisad som politisk fånge under kejsar Domitianus regering. När synen väl upphörde finns det anledning att tro att Johannes inte bearbetade materialet innan publicering då han blivit varnad för att ändra i den¹³⁸. Ändå utgör boken ett stycke fantastisk läsning med ett rikt bildspråk hämtat från framför allt Gamla testamentets profetior. Uppenbarelsesboken innehåller trots sin storlek knappt några citat alls från nämnda skrifter¹³⁹, men dryper av anspelningar på dem¹⁴⁰ från början till slut.

Uppenbarelsesboken sönderfaller helt naturligt i fyra delar:

- Inledning¹⁴¹
- Sju brev till sju församlingar¹⁴²
- Vad som "måste ske här efter" och "snart måste ske"¹⁴³
- Avslutning¹⁴⁴

¹³⁶ Kan tolkas som söndag, uppståndelsedagen, då de troende möttes för att fira gudstjänst. Mer troligt är att det avser den dag varje år då man enligt romersk sed skulle bekänna att "kejsaren är Herre", vilket stod i konflikt med de kristnas bekännelse att endast "Jesus är Herre". Hade uttrycket avsett söndagen hade juden Johannes förmodligen istället skrivit "dagen efter sabbaten" (jfr 3 Mos 23:11-16, Apg 20:7).

¹³⁷ Efesus hade tidigare varit basen för Johannes verksamhet enligt utombibliska källor.

¹³⁸ Upp 22:19.

¹³⁹ Förmodligen är Upp 1:13 och 14:14 direkta citat från Dan 7:13.

¹⁴⁰ Särskilt Hesekiels bok, Daniels bok och Sakarjas bok är av intresse i detta sammanhang.

¹⁴¹ Upp 1:1-19

¹⁴² Upp 2:1-3:21

¹⁴³ Upp 4:1-22:7. Notera att i Upp 1:1, 4:1 liksom i Upp 22:9 används samma grekiska ord som Jesus använder i Matt 24:6 (grek. *dei ginomai*) vilket betyder "måste ske".

¹⁴⁴ Upp 22:8-22:21

Första delen beskriver inledningen av Johannes syn och hur han kom att börja skriva ner den. Andra delen utgör sju brev från Jesus Kristus till sju riktiga församlingar i dåvarande Mindre Asien (nuvarande västra Turkiet), och den fjärde och avslutande delen beskriver hur synen tar slut och hur Johannes skrivarbete avslutas. De två inledande delarna och den avslutande delen är lättare att förstå än den tredje, som handlar om händelser inför, strax innan, under och efter Herrens återkomst. Denna tredje del är betydligt svårare än de andra. Men som vi sagt ovan – obegriplig kan den inte vara, för varför skulle Gud ge oss en bok i Bibeln som är till stor del obegriplig?

Vårt ärende gäller själva händelserna kring återkomsten – främst den tredje delen av Uppenbarelseboken – men innan vi kommer dit måste vi säga något om de andra delarna, framför allt de två inledande.

Det som är lättare att förstå

Inledning. Uppenbarelseboken första del inleds med en hälsning från Johannes där han förklarar hur synen kom till honom och han började skriva ner den. Johannes skriver att han "kom i Anden" och fick höra en röst som sade att han ska "skriv[a] ner i en bokrulle" allt vad han får se. Synen adresseras sedan till sju särskilda församlingar.

När Johannes är i Anden får han se Den som talat till honom, och det är ingen mindre än Jesus Kristus, "en som liknade en människoson", men som har ögon som eldslågor och går omkring bland sju ljusstakar av guld. Ljusstakarna symboliserar de församlingar som bokrullen med synen ska skickas till.

Den Jesus Johannes får se är rätt olik den han lärde känna i sin ungdom. Det är uppenbart att de inte bara är en människa utan också en gudomlig gestalt som ger sitt budskap till de sju församlingarna. Och denna gudomliga gestalt framställs som huvudpersonen i Guds försoningsplan för mänskligheten som den som dött för våra synder och betalat för dem med sitt blod, uppstått från de döda, kan förvandla människor till kungar och präster åt Gud Fader, och ska komma tillbaka på molnen.

Sju brev till sju församlingar. Uppenbarelsebokens andra del innehåller sju brev till sju församlingar i nuvarande västra Turkiet. Den första församlingen är Efesos, och det

är den församling utanför Jerusalem som vi kanske vet mest om från Nya testamentet. Därpå följer församlingarna i Smyrna, Pergamon, Tyatira, Sardes, Filadelfia och Laodicea. Dessa brev kan läsas enskilt eller tillsammans. För vår framställning räcker det med att konstatera att alla sju breven följer en given struktur med sju delar som kan namnges enligt följande: mottagare, avsändare, beröm, kritik, förmaning, löften och slutord. Som framgår av följande tabell – som inte ska uppfattas som att de olika delarna har vattentäta skott mellan sig, utan bara som ett sätt att få överblick över innehållet – följer samtliga brev denna struktur med några undantag, där någon del saknas eller ordningen mellan delarna är omkastad¹⁴⁵.

	Efesos	Smyrna	Pergamon	Tyatira	Sardes	Filadelfia	Laodicea
Mottagare	2:1	2:8	2:12	2:18	3:1	3:7	3:14
Avsändare	2:1	2:8	2:12	2:18	3:1	3:7	3:14
Beröm	2:2-3,6	2:9	2:13	2:19,24	3:4	3:8	
Kritik	2:4		2:14-15	2:20-23	3:1-2		3:15-17
Förmaning	2:5	2:10	2:16	2:25	3:3	3:11	3:18-20
Löften	2:7	2:10-11	2:17	2:26-28	3:5	3:9-10,12	3:21
Slutord	2:7	2:11	2:17	2:29	3:6	3:13	3:22

Alla sju församlingarna får veta att Herren känner deras situation – ”jag känner dina gärningar” – och samtliga får förmaningar och löften från Herren. En välkänd slutsats är att Smyrna och Filadelfia undgår kritik från Herren, medan Laodicea inte får något beröm. Eftersom inga församlingar är felfria betyder detta att Jesus bara kritiserar sina församlingar när det är nödvändigt men också bara berömmar när det finns skäl för det. Herren lider inte att kritiksjuka men fjäskar inte heller för någon. Jesus kom med både nåd och sanning. Gud går inte ständigt tillrätta med sitt folk¹⁴⁶ utan förbarmar sig hellre över dem.

Tabellen ovan kan läsas i vertikal riktning, och då återfår vi respektive brev till respektive församling. Men läser vi den istället radvis får vi istället en sammanhållen överblick över de ämnen som Jesus berör i sina brev:

¹⁴⁵ Anledningen till dessa variationer framgår inte direkt av texten.

¹⁴⁶ Ps 103:9, Jes 57:16

Mottagare: De sju församlingarnas geografiska läge och unika särdrag är god bakgrundsinformation att ha med sig när man ska försöka förstå innehållet i de brev som de fick av Jesus. Guds församling existerar inte i ett vakuum, utan påverkar och påverkas av det omgivande samhället. Det finns dock andra som skrivit utförligt om det och vi berör inte det mer här, utan konstaterar bara att brevens mottagare adresseras på ett lite udda sätt: "skriv till ängeln för församlingen i...". Detta avser antingen den lokala församlingens ledare eller dess "ängel"¹⁴⁷ (kanske en särskild himmelsk ängel med ansvar för församlingen). Brevens innehåll talar snarare för det förre eftersom de riktar sig direkt till de människor som tillhör församlingarna.

Avsändare: Jesus är avsändaren till samtliga brev, men presenteras som "han som" håller de sju stjärnorna¹⁴⁸, vandrar bland ljusstakarna¹⁴⁹, är "den förste och den siste", var död men lever, har "det skarpa tveeggade svärdet"¹⁵⁰ och "ögon som eldslågor och fötter som skinande brons", har "Guds sju andar"¹⁵¹, är "helig och sann", har "Davids nyckel"¹⁵² till att suveränt öppna och stänga, är "Amen, det trovärdiga och sanna vittnet" och "upphovet till Guds skapelse". Allt detta målar en bild av en fullständigt suverän och upphöjd gudomlig gestalt som har allt under fullständig kontroll, både inom och utom församlingarna.

Beröm: Det Jesus berömmar sina församlingar för är bland annat deras kärlek, trohet och uthållighet i lidandet och tjänsten, deras andliga rikedom trots att de mänskligt sett lever i fattigdom, samt att de har god urskiljning och aktivt avslöjar falska lärare och läror. Det är värt att poängtera att Jesus inte berömmar någon församling för att den är framgångsrik, är stor eller har gott om pengar. Trohet inför Gud är viktigare än framgång i människors ögon.

Kritik: Kritiken Herren ger församlingarna speglar i någon mening motsatsen till det beröm han gett. Församlingarna hade exempelvis förlorat sin första kärlek, varit för

¹⁴⁷ Grek. angelos

¹⁴⁸ Stjärnorna syftar på församlingarnas änglar, se ovan.

¹⁴⁹ Syftar på församlingarna, vilket förklaras i slutet av kapitel 1.

¹⁵⁰ En bild för Guds ord, Andens svärd, jfr Upp 19:15

¹⁵¹ Syftar förmodligen på den helige Ande

¹⁵² Jfr Jes 22:22. Syftar på makten över den kungliga förvaltningen i Davids historiska kungarike.

slappa med att tillrättavisa villolärare av olika slag, och bara haft ett sken av men inget verkligt andligt liv. En viktig observation är att med all kritik alltid följer en konkret uppmaning till omvändelse i form av en förmaning (se nedan). Hur illa det än ser ut så ger Jesus inte upp så lätt! Han säger ju: "Alla som jag älskar tillrättavisar och tuktar jag".

Förmaning: Breven innehåller en hel del uppmaningar från Jesus till församlingarna som följer på och anknyter till det beröm och den kritik han gett: "kom ihåg", "vänd om", "gör dina första gärningar", "var inte rädd", "var trogen", "håll fast", "vakna upp och stärk det som är kvar", "köp guld av mig [...] och vita kläder [...] och salva"¹⁵³, "visa därför iver och vänd om". Meningen är att bristerna i relationen mellan Jesus och församlingen ska åtgärdas, liksom när Paulus skriver till Timoteus att "målet med förmaningen är kärlek ur ett rent hjärta, ett gott samvete och en uppriktig tro."¹⁵⁴

Löften: Breven ger ett antal löften till "den som segrar"¹⁵⁵ och handlar om att få del av det eviga livet – få tillgång till livets träd, ej bli skadad av den andra döden, få del av det dolda mannat, ej få sitt namn stryket ur livets bok, bli en pelare i Guds tempel för evigt – få en helt ny himmelsk identitet – få ett nytt namn, få nya vita kläder, få gudomliga namn skrivna på sin panna – och få delta i den himmelska regeringstid då Jesus ska regera världen – få makt över folken, få morgonstjärnan, och få sitta på Herrens tron tillsammans med honom. Men löfterna är villkorade, för bara "...den som håller ut till slutet ska blir frälst".¹⁵⁶

Slutord: Alla sju breven avslutas med orden: "Du som har öron, hör vad Anden säger till församlingarna". Att dessa ord finns ordagrant i alla sju breven är en sjufaldig

¹⁵³ "Laodicea var en välmående stad berömd för sin rikedom, sitt svarta ylle och sin läkemedelstillverkning" (från not till Upp 3:18 i Svenska Folkbibeln 2015). Jesus använder denna bakgrund för att beskriva att de *andliga* rikedomar, kläder och läkemedel församlingen egentligen behöver endast finns hos honom själv. Något uppseendeväckande är dock att det framställs som en uppmaning att "köpa" dessa ting av Jesus. Det grekiska ordet anknyter till att gå till marknadsplatsen (jfr Upp 13:17).

¹⁵⁴ 1 Tim 1:5

¹⁵⁵ Att segra består i att "hålla fast vid" den Uppståndnes "gärningar ända till slutet" (Upp 2:26).

¹⁵⁶ Matt 24:13

understrykning av betydelsen och allvaret bakom orden¹⁵⁷. Orden är också ett eko från Jesu undervisning i evangelierna, där frasen "Hör, du som har öron" återfinns sju(!) gånger likaså¹⁵⁸. Där, liksom i de sju breven, vill Jesus inskräpa betydelsen av att Guds folk lyssnar till Guds Andes röst. Om brevens mottagare lyssnar till Andens röst, kommer Gud att få sin vilja igenom med dem, och oavsett vad de enskilda breven avhandlat innan så kommer allt då att bli bra i slutändan.

Avslutning. När den dramatiska synen och de himmelska visioner till slut försvinner och Johannes lämnas ensam med den ängel som visat honom alltsammans, får jag en känsla av att Johannes påminns om något av det antiklimax han måste ha upplevt på det som brukar kallas Förklaringsberget i evangelierna¹⁵⁹. På det berget såg han Jesus i något av Hans fulla härlighet, såg Mose och Elia står där i molnskyn, och hörde Guds Faderns röst som talade från himlen, men så helt plötsligt försvann synen och Johannes och de andra två lärjungarna "såg [...] ingen annan än Jesus". Och Jesus befallde dem då att tåga med vad de har sett och hört för en tid. Här i slutet av Uppenbarelseboken blir Johannes åter ensam med ängeln efter att synen tagit slut, men nu är budskapet istället att inte gömma undan vad han sett och hört, för "tiden är nära". Uppenbarelseboken avslutas därför med att Johannes på Jesu uppdrag genom ängeln på inskräper betydelsen av att vara redo inför Herrens återkomst.

Det som är svårt att förstå: Vad som "måste ske härafter" och "snart måste ske"

När vi kommer till tredje delen av boken är det flera frågor som direkt anmäler sig. En av de första är huruvida boken ska uppfattas som en skildring av sakernas nuvarande tillstånd – det svåra lidande de troende fick utstå just när boken skrevs – eller om den syftar på framtiden. Svaret är nog både och: "vad som är och vad som ska ske"¹⁶⁰.

¹⁵⁷ I resten av boken finns första halvan av uppmaningen – "Du som har öron, hör" – ytterligare en gång i samband med vilddjurets framträdande och dennes förföljelse av "de heliga" (Upp 13:9).

¹⁵⁸ I Svenska Folkbibeln 2015, se Matt 11:15, 13:9, 13:43, Mark 4:9, 4:23, Luk 8:8, 14:35. Notera att för de fyra sistnämnda fortsätter frasen med "...att höra med". Att detta sammanträffande skulle vara ett verk av slumpen är uteslutet, särskilt som evangelierna är skrivna av tre olika författare.

¹⁵⁹ Matt 17:1-9, Mark 9:2-9, Luk 9:28-36

¹⁶⁰ Upp 1:19

Uppenbarelsboken är skriven på ett sätt som gör att den alltid är aktuell och alltid kan användas för att beskriva den lidande församlingens kamp genom tidsåldrarna. För många som till exempel levde under Sovjetkommunismen under 1900-talet eller naziregimen i Tyskland under 30- och 40-talet eller de troende som idag lider under regimens förföljelser i Kina kan nästan ingen annan bok i Bibeln vara mer aktuell. Även i delar av västvärlden som varit en fristad för de troende under lång tid men där klimatet hårdnat de senaste årtiondena finns det mycket i Uppenbarelsboken som helt plötsligt blivit relevant. Inte minst i ljuset av det övervakningssamhälle som i skrivandets stund växer fram västvärlden blir skildringen av vilddjuret – Uppenbarelsbokens namn för den laglöse – och hans världsomfattande finansiella kontrollsystem och enhetliga religionsförtryck helt plötsligt relevant även i traditionellt kristna länder. Ett annat aktuellt exempel är hur vissa länder i västvärlden under hot om förlorade arbeten, fängelse eller böter försökt tvinga enskilda människor till att mot sin vilja vaccinera sig. Helt utan övriga jämförelser påminner denna typen av tvång från statsmakternas sida om vilddjurets kommande påtvingade märke, utan vilket ingen ska kunna köpa eller sälja.

En annan fråga är om framställningen ska uppfattas kronologiskt, tematiskt eller på något annat sätt. Svaret är nog att Uppenbarelsboken är delvis kronologisk och delvis tematisk. Den följer en verklig röd "tråd" – mer om denna tråd nedan – men verkar göra framåt- och/eller återblickar i form av mer ämnesinriktade fördjupande avsnitt längs vägen kring händelser, företeelser och/eller personer som bara nämnts tidigare i förbifarten. Om vi har någon uppfattning om huruvida de pekar framåt eller bakåt kommer vi också att redogöra för det, även om det är mycket svårt att uttala sig säkert om.

Sju, sju och åter sju

En annan viktig del av bokens struktur är att den är uppbyggd kring siffran "sju" som från Gamla testamentets skrifter anses beteckna fullhet eller fullkomlighet, i meningen att ingenting saknas. Vi har redan stött på de sju breven till de lokala församlingarna, och i ljuset av att det är sju brev har Jesus sagt allt församlingarna behöver höra och inget saknas! Man kan tänka sig att de sju breven också betecknar sju verkliga tidsperioder i församlingens historia eller de sju typiska situationer en församling kan hamna i och hur de enligt Jesus ska hanteras.

Men det inte bara sju brev, för efter dem förflyttas Johannes i synen till den himmelska tronsalen. Där brinner enligt Johannes Guds sju andar¹⁶¹ som facklor framför tronen, och han ser det slaktade Lammet, Jesus Kristus, som har sju ögon och sju horn – Jesus ser allt och har all makt – som får motta en bokrulle av Gud Fader. Rullen är förseglad med sju sigill, och när Lammet börjar bryta sigillen – bara den rätta mottagaren hade rätt att bryta sigill och läsa innehållet i ett brev – uppenbaras stegvis den yttersta tidens händelser för Jesus av Gud Fader förmedlat av ängeln till Johannes, varpå han skriver ner det.

Sigill	Basuner	Vredesskålar	Syner	Fördjupande avsnitt
1-6 (5:1-6:17)				7:1-17
7 (8:1)				
	1-6 (8:2-10:11)			11:1-11:14
	7 (11:15-19)			12:1-14:20
		1-7 (15:1-16:21)		17:1-19:10
			1-7 (19:11-21:8)	21:9-22:6

De sju sigillen är dock inte slutet på uppenbarelsen utan dess inledning. Det sjunde sigillet leder nämligen fram till sju basuner, och den sjunde basunen leder fram till sju vredesskålar, och den sjunde vredesskålen leder – vilket många har missat¹⁶² – fram till sju syner¹⁶³. Mellan och inom dessa sekvenser av "sju"-tal finns inskjutna fördjupande avsnitt¹⁶⁴ där berättelsen stannar upp och zoomar in något särskilt. Om

¹⁶¹ Symboliskt namn för den helige Ande

¹⁶² Oförmågan att se de sju synerna som en sammanhängande del av Uppenbarelsesbokens senare del har bland annat lett till svårigheter med att acceptera ett framtida jordiskt tusenårsrike. Exempelvis kyrkofadern Augustinus tolkade Upp 20:1-10 som en symbolisk beskrivning över kyrkans tidsålder, och denna uppfattning hamnade olyckligtvis i den apostoliska trosbekännelsen där det sägs att Jesus ska komma tillbaka enbart "för att döma levande och döda" och inte också för att först upprätta riket åt Israel och regera i tusen år.

¹⁶³ Varje syn inleds med orden "och jag såg" (grek. kai eido): Upp 19:11, 17, 19, 20:1, 4, 11, 21:1.

¹⁶⁴ Den sjunde vredesskålen hamnar i berättelsen på "fel sida" om fördjupningen, före, om man ska följa mönstret från sigillen och basunerna, där sjunde hamnar efter. Orsaken kan vara att när synerna börjar kommer Jesus ner till jorden och en helt ny tid bryter in.

man strukturerar upp materialet för att försöka följa flödet så blir det ungefär som i tabellen ovan, om man läser den radvis, från vänster till höger och uppifrån och ner.

De sju sigillen

De sju sigillen inleds med en segerherre på en vit häst som "drog ut som segerherre". Det finns bara en segrare som sitter på en vit häst i Uppenbarelseboken och det är Jesus själv. I den första av de sju synerna kommer Han tillbaka till jorden som kung på en vit häst men här nämns Han alldeles i början av händelseutvecklingen med "en segerkrans". I evangelierna säger Han själv att evangeliet måste predikas "först" för alla folk¹⁶⁵ och "sen ska slutet komma". Denna inledande ryttare kan handla om hur evangeliet når ända till jordens yttersta gräns och också har en betydande framgång eftersom ryttaren drog ut "för att segra". En del har föreslagit att denna ryttare är den falska Messias-gestalt som senare presenteras som vilddjuret, men det är osannolikt – det finns helt enkelt inga likheter mellan dem.

Därefter följer ett antal ryttare som påminner om de svårigheter som Jesus talar om i sina tal om tidens slut när Han beskriver tiden innan den sista stora nöden: splittring och hat mellan människor, missväxt och ekonomiska svårigheter, krig och pest, och en våldsam förföljelse av de troende som leder till många martyrer. Omfattningen av dessa svårigheter sägs nå "en fjärdedel av jorden".

Näst sista sigillet beskriver kosmiska omvälvningar med tecken på himlen och en skräck som griper människorna inför Guds och Lammets vrede. Här kan man nästan få för sig att vi redan är framme vid domedagen. Men det sista sigillet som bryts därefter leder till en tystnad i himlen "i omkring en halvtimme". Dessa gåtfulla ord kanske representerar lugnet före den verkliga stormen som är på väg. Sedan får Johannes se hur sju särskilda änglar – "som står inför Gud" – får sju basuner. I den här bemärkelsen skulle man kunna säga att sjunde sigillet är, eller innefattar, de sju basunerna.

¹⁶⁵ Matt 24:14, Mark 13:10.

De sju basunerna

Berättelsen om de sju basunerna inleds med våldsamma tecken på himlen och jordbävningar som verkar återknyta till de sjätte sigillet. Sedan blåser de sju änglarna i sina basuner och det som då utspelas påminner om hur de tio plågorna gick över Egypten innan Israels barn blev frisläppta¹⁶⁶ av farao: våldsamma hagelstormar¹⁶⁷, stora skogs- och gräsbränder, en miljökatastrof i havet (ett meteoritnedslag?) och i vattenkällorna, sol- och månförmörkelser¹⁶⁸, en fem månader lång gräshoppsinvasion med demoniska förtecken under ledning av samma mordängel som slog Egypten inför uttåget, och vid näst sista basunen släpps enorma väpnade skaror – 200 miljoner man – lösa i Mellanöstern med utgångspunkt i området kring Euftrat (i nuvarande Irak) för att döda människor i ett ofattbart antal. Omfattningen av dessa basuner sägs gälla en tredjedel av skogen, gräset, havet, fiskarna, fartygen, vattenkällorna, solljuset, månljuset och stjärnljuset, och en tredjedel av mänskligheten. Det är svårt att tänka sig en större nöd och här är vi säkerligen inne i den sista stora nöden. Men trots all denna nöd vägrar de människor som överlever att omvända sig utan fortsätter att leva i synd. Här kanske antyds samma typ av förhärdelse som drabbade farao. Det har ofta sagts att det inte går att bli frälst under den stora nöden för att den helige Ande då lämnat jorden (underförstått: med församlingen). Men en bättre förklaring är nog att människorna vid den tidpunkten förhärdats så till den grad att omvändelse och frälsning blir omöjligt.

När den sjunde basunen ljuder hörs starka röster i himlen som tillber Gud runt tronen och på jorden blir det ännu ett utbrott av våldsamma oväder, jordbävningar och hagelstormar. Av innehållet i lovprisningen framgår att nu har skett en verklig vändpunkt i utvecklingen:

”Och den sjunde ängeln blåste i sin basun. Då hördes starka röster i himlen: ”Väldet över världen tillhör nu vår Herre och hans Smorde, och han ska vara kung i evigheters evighet.” Och de tjugofyra äldste som satt på sina troner inför Gud föll ner på sina

¹⁶⁶ Indirekt talar detta mot ett uppryckande före den sista stora nöden, eftersom befrielsen från Egypten kom först när alla plågor hade drabbat Egypten.

¹⁶⁷ Blandat ”med blod”.

¹⁶⁸ Sådana förmörkelser kan orsakas av skogsbränder, vulkanutbrott, kraftiga sandstormar eller gräshoppssvärmar.

ansikten och tillbad Gud och sade: "Vi tackar dig, Herre Gud Allsmäktig, du som är och som var, för att du har tagit makten, din stora makt, och nu är kung. Folken vredgades, och din vrede har kommit, tiden när de döda ska dömas och du ska löna dina tjänare profeterna och de heliga och dem som vördar ditt namn, små och stora, och fördärva dem som fördärvar jorden."¹⁶⁹

Gud Fader och Jesus Kristus ska nu regera och deras "vrede har kommit"¹⁷⁰. Med stor sannolikhet markerar den sjunde basunen¹⁷¹ den stora nödens slut och inledningen på en domshandling där Guds vrede ska komma över världen på ett särskilt sätt. Den sjunde basunen lämnar nu scenen och in kommer sju vredesskålar.

De sju vredesskålarna

De sju vredesskålarna sägs vara det sista av Guds vrede som ska drabba jorden, men innan de töms får vi se en skara frälsta människor stå på samma himmelska glashav som Johannes fick se¹⁷² innan de sju sigillen bröts av Lammet. Dessa som står på glashavet sägs ha "besegrat vilddjuret och dess bild och dess namns tal", vilket innebär att de inte har böjt sig för vilddjurets och den falske profetens påbud. Denna skara påminner starkt om den skara som Johannes har sett komma "ur den stora nöden"¹⁷³ och båda skildringarna bör syfta på samma skara. De sju vredesskålarna nämns före skaran på glashavet, men hur de töms nämns först efteråt, vilket indikerar att Johannes ser att de kommer att slippa utsättas för innehållet i dem. Det kan betyda att uppryckandet har skett innan vredesskålarna ska tömmas över jorden. Dessa

¹⁶⁹ Upp 11:15-18

¹⁷⁰ Vissa översättningar har "vredes dag" (1917, Hedegård, Giertz). Här används det ord som i evangelierna och Paulus brev översätts med "vredesdomen" (grek. orgē).

¹⁷¹ En udda formulering som är unik för den sjunde basunen är att den ska ljuda "i de dagarna" (Upp 10:17). Detta kan tolkas som att det sker under en viss tidsperiod, men kan också vara ett uttryck för att betona att det är just en alldeles särskild tidpunkt. Samma uttryck finns i Matt 24:19, Mark 13:17-24, Apg 2:18, Upp 9:6. De dödas uppståndelse verkar också ske på ett sådant sätt att det kan observeras av de som inte hunnit dö ännu (se ovan).

¹⁷² Upp 4:6

¹⁷³ Upp 7:9-17

uppräckta firar då kanske Lammets bröllop ¹⁷⁴ – föreningen av bruden och Brudgummen – medan Guds sista vrede utgjuts över de kvarlämnade?

De sju vredesskålarnas innehåll och ursprung är unikt knutet till det himmelska templet på ett sätt som inte de sju sigillen och de sju basunerna är. När änglarna som ska tömma skålarna har fått dem fylls det himmelska templet med Guds härlighet så att ingen i himlen kan vara i templet förrän skålarna tömts på sitt innehåll.

När de sju skålarna töms påminner det återigen om de tio plågor som gick över Egypten, men nu sker ännu en tydlig eskalering där hela skapelsen påverkas: alla som tillber vilddjuret drabbas av onda och svåra bölder, allt liv i havet dör, alla floder och vattenkällor förorenas – förvandlas till "blod" – och solen får "rätt" att bränna alla människor med "stark hetta", vilddjurets rike läggs i totalt mörker, och demoniska makter släpps lös för att samla människorna till det sista avgörande slaget. Ett upprepat inslag i texten är att ingen längre omvänder sig utan istället ser Johannes att människorna "hädade Guds namn" och "hädade himlens Gud" men "de omvände sig inte". Platsen för det sista slaget mellan den återvändande kungen och den upproriska mänskligheten namnges i texten: "de samlade dem på den plats som på hebreiska heter Harmagedon", vilket är en stor slätt i norra delen av Israel som varit skådeplatsen för många historiska slag.

De sju synerna

Efter de sju vredesskålarna och lovsången till Lammets bröllop följer de sju synerna¹⁷⁵. Den första synen handlar om hur en ryttare på en vit häst visar sig i "himlen" som nu är "öppen". Av beskrivningen som följer framgår att det är Jesus Kristus, "Guds Ord", "kungarnas Kung och herrarnas Herre" som visar sig tillsammans

¹⁷⁴ Begreppet Lammets bröllop (-småltid) finns bara här i Upp 19:7-9 och verkar handla om den fest som Gud Fader ordnar för sin Son när Han har hämtat sin brud. Tanken på ett himmelskt bröllop stöds indirekt av andra ställen som talar om att församlingen ska förenas med Jesus vid Hans återkomst för att aldrig mer skiljas från Honom (Joh 14:3, 17:24, 1 Tess 4:17). Även Paulus talar om församlingens som en jungfru som ska överlämnas till brudgummen (2 Kor 11:2).

¹⁷⁵ Upp 19:11, 17, 19, 20:1, 4, 11, 21:1.

med de "himmelska härarna"¹⁷⁶ i syfte att besegra ondskan och regera. Den andra synen visar hur en ängel som står i solen ropar med hög röst till himlens fåglar inför det slag som nu ska stå mellan den himmelska armen och de jordiska rebellerna på den slätt där jordens kungar och befälhavare har samlats¹⁷⁷. Den tredje synen visar hur de jordiska rebellerna, anförda av vilddjuret och den falske profeten, grips och besegras av den vite ryttaren och hans här. Vilddjuret och den falske profeten kastas slutligen i något som kallas "eldsjön som brinner av svavel"¹⁷⁸.

Den fjärde synen beskriver inledningen på en tusenårig regeringstid som följer på återkomsten. Den börjar med att den som orsakat ondskan i världen och förlett människorna, "draken, den gamle ormen som är Djävulen och Satan", grips och kastas ner i avgrunden där han stängs in för tusen år. Den femte synen beskriver vilka som får vara med och regera (underförstått: med Kristus) under de tusen åren, nämligen de som fått "del i den första uppståndelsen" och som inte heller "tillbett vilddjuret och dess bild eller tagit emot märket på sin panna eller sin hand". Dessa ska också helt eller delvis blivit martyrer för "Jesu vittnesbörd och Guds Ord". Denna syn slutar också med att Satans inlåsning från fjärde synen upphör i slutet av de tusen åren, och det återigen blir ett sista uppror mellan den av djävulen ledda rebelliska mänskligheten och den himmelska regeringen. Den allra sista sammandrabbningen äger rum utanför något som kallas "de heligas läger och den älskade staden" och slutar med att "eld" kommer ner från himlen och förgör rebellerna. Djävulen kastas så också i "sjön av eld och svavel".

Den sjätte synen beskriver den yttersta domen där Gud¹⁷⁹ sitter på en stor vit tron, i likhet med inledningen av Johannes syn. Situationen är här annorlunda än i början av Johannes syn. Här finns inte längre något slaktat Lamm, några Guds sju andar, ingen regnbåge, inga änglavarelser, och den gamla skapelsen, "jord och himmel", "flydde" undan för Guds "ansikte". Det enda som ryms på scenen är "honom som satt på" den

¹⁷⁶ Syftar på änglar och/eller den uppryckta och förhärligade församlingen, se avsnittet om Judas brev i kapitel 6.

¹⁷⁷ Se Upp 16:16

¹⁷⁸ Denna beskrivning anknyter till Jesaja kap. 66 och Jesu tal om "Gehenna" i evangelierna.

¹⁷⁹ I ljuset av Nya testamentets samlade vittnesbörd är det troligt att den som sitter på tronen är den återkommande kungen Jesus Kristus.

vita tronen och "de döda, stora och små". Här sker den slutliga domen över allt det i världen som är präglad av syndens makt.

Den sjunde och sista synen är den längsta av de sju och beskriver "en ny himmel och en ny jord" och redogör för hur verkligheten ska se ut efter att både ondskans ursprung och de människor som lät sig förföras av densamma är borta. Denna skapelse präglas av en obegränsad Gudsnärvaro, frihet från synd, sjukdom och ondska, och en i alla avseenden fullkomlig tillvaro. Särskilt betonas kontrasten mellan de som fått komma in i den himmelska staden och de som inte fått komma in, och detta upprepas nästan ordagrant två gånger¹⁸⁰ och fungerar som ett s.k. *inclusio*, en inneslutande upprepning eller litterär ram, till den sista av de sju synerna. Innanför denna litterära ram beskrivs det nya Jerusalem, som också benämns som "Lammets hustru". Denna himmelska stad kommer ner från himlen till den nya jorden och blir centrum för den nya tillvaron.

De fördjupande avsnitten

Mellan sjätte och sjunde sigillet. Innan sjunde sigillet bryts spelas två andra scener upp i den himmelska synen. En gäller Israel¹⁸¹, och den andra gäller församlingen¹⁸². Den första scenen visar att Gud håller de destruktiva krafter som är på väg att släppas loss i schack tills en representativ del av Israels tolv stammar¹⁸³ blivit märkta med sigill som ska garantera deras beskydd och överlevnad under de prövningar som väntar¹⁸⁴. Dessa sigill utgör också en kontrast till det som senare ska kallas "vilddjurets märke" i Uppenbarelseboken. Av fortsättningen kommer vi också att se att Gud handlar i den yttersta tidens händelser för att frälsa sitt två-faldiga folk: Israel och hednaförsamlingen.

¹⁸⁰ Upp 21:6-8, 22:12-15.

¹⁸¹ Upp 7:1-8. Detta är inte en symbol för församlingen, vilket tydligast framgår av de tolv stammarna som aldrig tolkas symboliskt för församlingen i Nya testamentet.

¹⁸² Upp 7:9-17

¹⁸³ Notera att Dans stam blivit utbytt mot Josefs stam, ungefär som Judas Iskariot fick ge plats åt Mattias. Ett försök till förklaring är att Dans stam i det gamla Israel var ett av de värsta centren för avgudadyrkan, men det är spekulativt.

¹⁸⁴ Samma 144 000 dyker sedan upp i Upp 14:1-5. Notera att denna scenen med sigillen påminner om Hesekiels syner. Förmodligen är det Israel som nämns i Upp 12:1-18.

Den andra scenen ger en inblick i himlen där en redan oräknelig skara av trogna av "alla folk och stammar och länder och språk" (underförstått: inte tillhör det etniska Israel) som står inför Gud och Lammet och lovsjunger tillsammans med änglarna. På en direkt uppmaning förklaras vilka dessa människor är: "de som kommer ur den stora nöden". Här bör det vara den sista stora nöden som avses, och dessa som "kommer ur"¹⁸⁵ den har avslutat sitt lopp. I viss mån kan det också vara en framåtblick eftersom samma beskrivning av de himmelska förhållandena för de räddade återkommer i senare. Det är möjligt att de människor som står inför tronen avser martyrer från de förföljelser som lyfts fram vid femte sigillet. Hursomhelst innebär denna tydliga hänsyftning till "den stora nöden" att omvälvningarnas och avfallets tid hos Jesus och Paulus redan kan vara över och den sista stora nöden är igång när femte sigillet bryts. Eller också är detta fördjupande avsnitt en blick framåt mot det som väntar under den stora nöden som i sådana fall inte har börjat förrän alla sju sigillen har brutits.

Mellan sjätte och sjunde basunen. När Johannes har konstaterat att människorna inte velat omvända sig trots den sista stora nödens prövningar får han i mellanspelet mellan sjätte och sjunde basunen se en väldig ängel komma ner från himlen med en öppen bokrulle i handen. Det kan vara den bokrulle som Kristus brutit sigillen på, och nu är den helt öppen. Detta förstärks av att ängeln – efter att "sju åskor" talar något som inte blir nedskrivet – utropar att "tiden är ute" och att den sjunde basunen markerar den fulla uppfyllelsen av "Guds hemlighet"¹⁸⁶. Johannes får sedan ta bokrullen och äta den, och får sedan uppdraget att "profetera på nytt" trots att han får ont i magen av rullen.

Sedan sker en inzoomning mot Jerusalem och tempelplatsen. Detta förstärker intrycket av att vi verkligen är inne i den sista stora nöden, helt i linje med hur Jesus och Paulus undervisat tidigare. Staden hamnar helt klart under främmande ockupation, och det sägs att hedningarna ska hålla staden under 42 månader, tre och ett halvt år¹⁸⁷. Det framgår tydligt att det finns ett tempel i staden igen och att där

¹⁸⁵ Verbet står i presens particip, vilket egentligen ska översättas "kommande ur".

¹⁸⁶ Vi argumenterar nedan för att den sjunde basunen är den sista basunen.

¹⁸⁷ Uttrycket 1260 dagar förekommer också, jfr uttrycket "en tid, tider och en halv tid", se Dan 7:25, 12:7.

pågår tillbedjan¹⁸⁸. Scenen liknar också senare delen av Hesekiels syner¹⁸⁹ där ett framtida tempel beskrivs, och det är mycket troligt att Johannes syn syftar på uppfyllelsen av Hesekiels tempel.

I staden finns någon som kallas vilddjuret, vars fulla presentation dröjer till efter den sjunde basunen, men det är tydligt att han är i full verksamhet i Jerusalem under den sista stora nöden. Vilddjuret är en svår motståndare till några som kallas "de två vittnena" och ser till att de blir dödade, vilket leder till att hela världen firar deras död. Det är svårt att inte dra slutsatsen att han är den laglöse som Paulus skriver om i sina brev, och den som Jesus menar ställer upp förödelsens styggelse på helig plats.

De två vittnena som vilddjuret förföljer och dödar tillhör Uppenbarelsebokens mest gåtfulla personer. En vanlig tolkningen är att det är två av Gamla testamentets profeter som återuppstått – Mose och Elia¹⁹⁰ – och att de går runt i Jerusalem, gör under och tecken, predikar för folket och mot vilddjuret. Det vanliga är också att tiden för deras tjänst sammanfaller med de 42 månader staden är ockuperad. När de sedan blir dödade ligger deras lik synligt för hela världen på Jerusalems gator under tre och en halv dag innan de oväntat uppstår och rycks upp i ett moln, varpå staden skakar under en svår jordbävning där tusentals människor omkommer och ett stort antal omvänder sig.

Ovan nämnda tolkning kan vara riktig även om det finns flera problem med den. Vi tar oss friheten att presentera ett alternativ som måhända kan vara felaktigt, men det kommer i sådana fall inte att påverka våra slutsatser kring den yttersta tidens händelser.

De två vittnena sägs vara "de två olivträden och de två ljusstakarna som står inför jordens Herre" och har förmodligen liksom Serubbabel i Sakarjas bok burit

¹⁸⁸ Då Uppenbarelseboken skrev någon gång på 90-talet e Kr och det sista templet som funnits i Jerusalem förstördes av romarna år 70 e Kr visar detta att den första generationen kristna förväntades sig en återuppbyggnad av templet innan Herrens återkomst.

¹⁸⁹ Hesekiel kap. 40-48.

¹⁹⁰ Att det är just dessa profeter från Gamla testamentet motiveras normalt av vilka under de gör.

huvudansvaret för återuppbyggnaden av Jerusalem och templet¹⁹¹, med de skillnaderna att de är två och att de förenar sin "ståthållar"-tjänst med profet- och prästtjänsten. Deras vittnande ska räcka under 1260 dagar – tre och ett halvt år – och under den tiden kan ingen besegra dem, utan tvärtom råkar alla som försöker angripa dem illa ut. Men deras tid får ett gruvligt slut när vilddjuret dödar dem då deras uppgift är fullgjord, varpå staden blir ockuperad i 42 månader – tre och ett halvt år. De döda kropparna av de två vittnena får inte begravas utan ska ligga på en förnedrande "lit de parade" under tre och en halv dag – en halv vecka¹⁹², kanske även här tre och ett halvt år¹⁹³. Men när denna tid av likskändning är över hörs en röst från himlen: "kom hit upp!" och de uppstår från de döda och far upp i ett moln, fullt synligt för deras fiender. En jordbävning skakar Jerusalem, och ett stort antal av Jerusalem invånare ger Gud äran. Vilken syn! Och sedan ljuder den sjunde basunen.

Om denna tanke håller streck är beskrivningen av de två vittnena berättelsen om hur den sista stora nöden utspelas i Jerusalem åren innan uppryckandet. Först kommer en tid av lugn¹⁹⁴ där staden och templet byggs upp genom de två vittnenas insatser och profetiska tal, och offrandet kommer igång igen, trots ett intensivt motstånd utifrån. Denna tid sträcker sig tre och ett halvt år, första halvan av den sista årsvecka Daniel profeterat om. Sedan invaderar vilddjuret staden, dödar vittnena och avskaffar offrandet de sista tre och ett halvt åren av årsveckan. I slutet ljuder basunen, och

¹⁹¹ Jfr Sak 4:4-14 där den är endast en ljusstake men liksom här två olivträd. I Sakarjas syn representerar ljusstaken Serubbabel, ättling till kung David som ingår i Jesu släkträd. Han styrde Jerusalem och ledde återuppbyggnaden av templet efter den babyloniska fångenskapen. Olivträden kring ljusstaken är de "två smorda" som förmedlar av Guds Andes kraft till Serubbabel, med stor sannolikhet symboler för prästen Josua och profeten Haggai som understödde honom (se Haggai bok). Kungar, präster och profeter smordes med olivolja för sina tjänster i det gamla Israel.

¹⁹² Dan 9:27.

¹⁹³ Denna utläggning är något spekulativ, men utgår ifrån att de olika tidsangivelser som används för denna tidsperiod – 42 månader, 1260 dagar, tre och en halv dag – kan syfta på två olika tre och ett halvt år. Det traditionella alternativet är som sagt att tiden för vittnenas profeterande och vilddjurets ockupation sammanfaller och att de tre och en halv dagarna för vittnenas "lit de parade" är tre och en halv bokstavliga dagar precis i slutet av de 42 månaderna, inte den sista halva årsveckan som Daniel profeterat om. I sådana fall avser de 42 månaderna och 1260 dagarna exakt samma tre och ett halvt år, den senare halvan av den sista årsveckan.

¹⁹⁴ Jfr tystnaden vid sjunde sigillet som inleder sekvensen av de sju basunerna.

ärkeängeln röst ropar till de döda att uppstå, vittnena uppstår, och deras uppryckande sker mitt framför ögonen på Guds fiender, en väldig jordbävning skakar staden och en stor skara judar ger Gud äran.

Vilka är de då? De tillhör förmodligen Israels folk liksom Serubbabel gjorde, är kanske också av Davids släkt, men kan vara Jesus-troende¹⁹⁵ och tillhör i sådana fall i den meningen också den nytestamentliga församlingen. Att de är två stycken medan Serubbabel var ensam kan vara en anspelning på Guds två-faldiga folk, Israel och församlingen¹⁹⁶.

Eftersom det bara finns en första uppståndelse och därmed bara ett uppryckande bör vittnenas uppståndelse och uppryckande var samma som alla troende ska vara med om. Att bara vittnena nämns här beror kanske på att Jerusalem är i fokus.

Efter sjunde basunen. Innan Johannes får se de sju vredesskålarna tömmas över världen kommer ett fördjupande avsnitt i kap. 12-14, som liksom den förra beskriver händelser och förhållanden under den sista stora nöden. Här kommer nämligen förklaringen till vilddjurets framträdande och vad målet är med invasionen av Jerusalem – att ställa upp en avgudabild som alla ska tvingas tillbe, det som Jesus kallar för "förödelsens styggelse". Men vi får också se uppryckandet, samt upptakten till domshandlingen som följer på uppryckandet. Denna del är den längsta fördjupningen, och vi delar därför upp den i underdelar.

*Kvinnan och draken*¹⁹⁷: I denna del beskrivs en kvinna som förföljs av en drake, vilket mynnar ut i att draken varken lyckas med att döda kvinnan eller hennes son, och kvinnan flyr sedan ut i "öknen" där hon får vara ifred för draken i 1260 dagar, samma tid som Jerusalem ska ockuperas, varför draken istället vänder sin vrede mot de andra barn som kvinnan har. Hur detta ska förstås beror helt på hur vi identifierar aktörerna: kvinnan, draken, Sonen, kvinnans "övriga barn". Den mest naturliga tolkningen blir att

¹⁹⁵ Notera att vittnena sägs tjäna sin "Herre" i staden där Han "blev korsfäst".

¹⁹⁶ Att vittnena är två är också en parallell till de två som sedan tar över staden: vilddjuret och den falske profeten (Upp 13). Om vittnena skulle ha olika etnisk bakgrund är det i sådana fall en omvänd parallell till att vilddjuret och den falske profeten kan ha olika etnicitet: vilddjuret är hedning (kommer ur folk-"havet"), den falske profeten är jude (kommer ur "jorden" = landet).

¹⁹⁷ Upp 12:1-18

kvinnan är Israel¹⁹⁸, Guds folk där Guds Son föds, han "som ska styra alla folk med järnspira" och senare "rycktes upp" till Gud och Hans tron¹⁹⁹. Draken är djävulen, vars mål är att förstöra Guds verk genom att döda Guds folk, Israel, sedan Guds barn, först Sonen, Jesus Kristus, och sedan kvinnans övriga barn, som bör syfta på församlingen då de "lyder Guds bud och håller fast vid Jesu vittnesbörd".

Sedan ser vi att djävulen kastas ner från himlen tillsammans med sina änglar, och han kan inte längre agera Åklagare i den himmelska domstolen. Istället riktar han sin vrede direkt mot människorna på jorden, och särskilt församlingen, eftersom han vet att "hans tid är kort." Och då vänder han sig till folk-"havet" och ur det havet kliver det vilddjur fram som vi redan mött och som vi ska möta nedan. Om denna tolkning är korrekt är den yttersta anledningen till att vilddjuret kallas fram drakens raseri mot Israel, och detta raseri riktas då främst mot församlingen eftersom kvinnan – Israel – är i säkerhet ute i öknen.

*Vilddjuret och den falske profeten*²⁰⁰: Det vilddjur som ska döda de två vittnena i den heliga staden beskrivs här ingående med symboliskt språk med betoning på en väldig maktposition kombinerat med fruktansvärda händelser och ett obegränsat högmod. I skildringen läggs mycket fokus på det religiösa och finansiella kontrollsystem som vilddjuret ska bygga tillsammans en samarbetspartner som kallas "den falska profeten", och framför allt hur detta gör att hela världens läggs under vilddjurets styre²⁰¹. Vilddjuret, som kallades fram av draken och får drakens hela makt och myndighet, strider framgångsrikt mot de heliga och besegrar dem²⁰². Hela världen tvingas med hjälp av den falska profeten till underkastelse och tillbedjan under detta vilddjur, och en avgörande del av detta tvång är något som kallas

¹⁹⁸ Andra osannolika förslag är jungfru Maria och församlingen. Både förslagen skapar fler problem än de löser.

¹⁹⁹ Syftar på himmelfärden.

²⁰⁰ Upp 13:1-18

²⁰¹ Som vi sett tidigare finns anledning att anta att vilddjuret är hedning och den falska profeten är jude (från Israel). Detta tvåtal är en parallell till de två vittnena, och markerar också höjdpunkten av vad Jesus sagt om "falska profeter och messias-gestalter" under den yttersta tiden.

²⁰² Jämför man Upp 12:17 och 13:7 framgår det att "de heliga" som vilddjuret ska strida mot är samma personer som de "som lyder Guds bud och håller fast vid Jesu vittnesbörd", dvs det måste handla om människor som tror på Jesus Kristus.

”vilddjurets märke” som ska påtvingas alla som ett märke på handen eller pannan, ett märke förutan ingen kan köpa eller sälja²⁰³. Den falske profeten ser också till att människorna framställer en levande bild av vilddjuret som alla sedan måste tillbe. Här ser vi förverkligandet av ”förödelsens styggelse” som ska stå på helig plats! På något sätt ser vi också ett förverkligande av många diktatorers innersta dröm: en global diktatur där regeringen – i detta fall bestående av en allians mellan två vilddjur – har total kontroll över människors religion och pengar, och där alla avvikelser bestraffas skoningslöst med döden eller fängelse. ”Här visar sig de heligas uthållighet och tro.”

*Lammet med de 144 000 på Sions berg*²⁰⁴: Här får vi återse de 144 000 ur Israels tolv stammar som dök upp i kapitel 7 och nu är de alla märkta med de utlovade sigillen²⁰⁵ med ”Lammets” och ”Hans Fars namn” på sina pannor, som kontrast till vilddjurets märke. Lammet, Jesus Kristus, sägs nu stå på berget Sion tillsammans med dem och de 144 000 sjunger en ny sång ”inför tronen” som ”friköpta från människorna som en förstlingsfrukt”. Om detta ska tolkas bokstavligt har Jesus landat i Jerusalem, och då är detta en inblick i vad som ska hända längre fram i skeendet, men om det ska tolkas bildligt kan det syfta på att den mängd judar som Gud bestämt ska bli frälsta innan Jesus kommer nu har blivit det. Oavsett så finns en koppling till en himmelska gudstjänsten²⁰⁶ i det att dessa 144 000 är de enda som får lära sig sjunga en ”ny sång”²⁰⁷ inför tronen. På något sätt stämmer dessa frälsta judar in i den himmelska sången, antingen därför att Jesus kommit eller för att de kommit till tro på sin rätte Messias och därför ”ser upp till honom som de genomborrat”²⁰⁸.

²⁰³ Det finns ingen i framställningen som gör att vilddjurets märke bör tolkas symboliskt. Allt talar för att det är ett fysiskt märke eftersom det har en direkt koppling till möjligheten att försörja sig. Det bakomliggande grekiska ordet ”charagma” betecknar också ingravering, såsom när man tillverkar avgudabilder (jfr Apg 17:29).

²⁰⁴ Upp 14:1-5

²⁰⁵ Dessa sigill ska nog uppfattas som en symbol för Anden, se t.ex. 2 Kor 1:22, Ef 1:13, 4:30.

²⁰⁶ Upp 4:1-5:14

²⁰⁷ Upp 5:9, 14:3

²⁰⁸ Sak 12:10

*Tre änglar varslar om en kommande dom*²⁰⁹: När Johannes berättat om hur judarna blivit frälsta i stor omfattning byts scenariot till luften där tre änglar passerar och ger tre olika budskap. Den första anknyter till det tidigare mönstret om judar och hedningar och utropar "ett evigt evangelium" med en uppmaning till alla hednafolk att omvända sig. Den andra ängels förkunnar att "det stora Babylon" har fallit²¹⁰. Den tredje varnar människorna för de eviga konsekvenser det innebär att följa vilddjuret, ta emot dess märke eller tillbe dess bild. Enda sättet att klara sig undan är "de heligas uthållighet: de håller fast vid Guds bud och tron på Jesus."

*Människosonens skörd*²¹¹: I början av Uppenbarelseboken sägs att Jesus ska komma "med molnen", vilket också var evangeliernas budskap. I detta avsnitt finns enda tillfället i hela Uppenbarelseboken där Människosonens ankomst med molnen skildras på något sätt, som en skördescen där en Människosonen skördar därför att "jordens skörd är mogen". Detta anknyter till evangeliernas berättelse om återkomsten som en skördetid²¹². Det är inte omöjligt att vi här ser uppräckandet i form av en skörd. I sådana fall är dess placering efter sjunde basunen och innan vredesskålarna signifikant för när i händelseförloppet den inträffar: i slutet av eller efter den stora nöden men innan Guds vrede uppenbarar sig över den del av ogudaktiga mänsklighet som överlevt de sju basunerna.

*Guds vredes vinpress*²¹³: Efter Människosonens skörd sker också en annan skörd, av en annan ängel, som gäller "jordens vinstock" och framställs som en vinpress som symboliserar Guds vrede. Här återknyter Johannes i sin syn till det tankemönster vi sett tidigare om en domshandling som följer direkt på uppräckande. Vinpressen kan vara en hänsyftning på de tre vredesskålarna som följer direkt på de sju basunerna.

²⁰⁹ Upp 14:6-13

²¹⁰ Babylon är ett symboliskt namn för en ond stad som ligger i strid med Guds rike och står i kontrast till det himmelska Jerusalem. Babylon nämns första gången här och dess fall beskrivs detaljerat i senare kapitel.

²¹¹ Upp 14:14-16

²¹² "Skörden är tidens slut, och skördemännen är änglar" (Matt 13:39b, jfr Mark 4:29).

²¹³ Upp 14:17-20

Efter de sju vredesskålarna. I samband med de sju vredesskålarna får Johannes se en särskild domshandling som Gud riktar mot "den stora staden som regerar över kungarna på jorden" och som beskrivs som en prostituerad kvinna som rider på ett vilddjur. Kvinnan är berusad av Jesu vittnens blod och vilddjuret som hon sitter på är med all sannolikhet samma vilddjur som i kapitel 13, som vi identifierat som laglöshetens människa (Antikrist). I sin hand har hon en bägare med "smuts från hennes otukt" vilket antingen syftar på sexuella utsvävningar eller avgudadyrkan eller både och.

Staden kännetecknas av materialism och lyx, onda andar och enorm förföljelse av församlingen. Den har särskilda geografiska kännetecken som gör att eventuella kandidater kan identifieras: den ligger både vid kusten och i en öken²¹⁴, på sju berg (eller kullar) och är ett utpräglat handelscentrum där vad som helst kan köpas för pengar, och där många blir rika.

Under hela den bibliska historien har olika maktcentra för de världsliga krafter som står emot Guds rike identifierats med städer, exempelvis Nineve, Babel, Tyrus och Rom. Här har vi den sista staden som spelar rollen av huvudstaden i ondskans rike – den kallas symboliskt i texten för "Babylon"²¹⁵ – och liksom de andra städerna förr eller senare lades i grus och aska kommer även denna stad att förintas när dess välde är förbi. Alliansen mellan skökan och vilddjuret är också en ohelig allians, inte bara i det att det är två onda krafter som förenas mot Guds rike, utan också för att vilddjuret och hans understödjare – texten talar om "tio kungar" – kommer att hata kvinnan "och göra henne utblottad och naken [...] och bränna upp henne i eld." Samarbetet ska alltså spricka, och skökan – den stora staden – ska förstöras av vilddjuret. Värt att notera är att stadens förstörelse ska ske på mycket kort tid – "på en enda timme" – vilket måste ha förvånat både Johannes och Uppenbarelsebokens ursprungliga läsare, då en stad vid denna tid normalt sett tog lång tid att både belägra, inta och förstöra. Här verkar vara frågan om någon förstörelsekraft som var okänd för den tiden, till exempel ett meteoritnedslag eller en kärnvapenexplosion e dyl²¹⁶. Också

²¹⁴ Både havet och öknen ska nog tolkas symboliskt som folk-"havet" och som onda andars tillhåll. Kustfararna och kaptenerna som nämns i 18:17 gör det dock möjligt att staden ligger vid kusten till ett riktigt hav också.

²¹⁵ Babylon syftade i nytestamentlig tid förmodligen på Rom.

²¹⁶ Notera dock likheterna med Sodom och Gomorras undergång i 1 Mos kap. 19.

värt att notera är att det är vilddjuret som verkställer Guds dom över den stora staden när den förstörs.

Efter de sju synerna. Uppenbarelsebokens avslutning flyter i viss mån ihop med avslutningen av den sjunde och sista synen som Johannes såg och skrev ner. Här upprepas allvaret bakom budskapet i synen och det betonas att ingen människa har rätt att vare sig lägga till eller dra ifrån något.

Är sigillen, basunerna och vredesskålarna samma sak?

De sju sigillen, basunerna och vredesskålarna har vissa liknande drag som fått en del att föreslå att de berättar exakt samma historia tre gånger. Därigenom kan man också dra slutsatsen att de sju sigillen, basunerna och vredesskålarna alla handlar om den sista stora nöden eftersom den ju måste nämnas i Uppenbarelseboken. Boken säger i sådana fall just ingenting om tiden *innan* den sista stora nöden, förutom det man kan utläsa av de sju breven till de sju församlingarna. Däremot kan man läsa om händelserna *efter* den sista stora nöden i de sju synerna.

De finns problem med ovan nämnda tanke. De liknande dragen finns, men mellan sigillen, basunerna och vredesskålarna sker en stegring av händelsernas intensitet och omfattning att det är egentligen bara det näst sista sigillet, den sista basunen och kanske även den sista vredesskålen, som är så pass lika att man skulle kunna säga att de skulle kunna avse samma händelse i utvecklingen. Det är dock inte fullt klart att man kan sätta likhetstecken mellan alla tre serierna eller i sådana fall hur.

Ett sätt att läsa som stämmer med Jesus och Paulus

Vad som är naturligare är att denna stegring av intensiteten mellan sigillen, basunerna och skålarna gör att vi med utgångspunkt från våra tidigare kapitel om vad Jesus sagt i evangelierna och vad Paulus undervisar i breven kan föreslå följande:

- De sju sigillen avser tiden innan den sista stora nöden.
- De sju basunerna avser den sista stora nöden.

- De sju vredesskålarna avser den domshandling som Gud ska genomföra i samband med uppryckandet.
- De sju synerna avser Herrens återkomst med den uppryckta och förhärligade församlingen på Olivberget, tusenårsrikets upprättande, den yttersta domen och evigheten.

Dessa punkter ska dock inte uppfattas som vattentäta skott. Vi har redan sett i framställningen ovan att de olika delhändelserna flyter in i varandra, och att det är svårt att säga när vi har att göra med en inblick i framtiden, en rekapitulation av något som redan hänt, eller ett nedslag i nuet. Men vi har ändå försökt sammanfatta det hela i tabellen nedan.

Ett avgörande argumentet för detta sätt att läsa Uppenbarelseboken – som återstår att visa – är att de sju basunerna motsvarar den sista stora nöden. Om det stämmer, då blir det andra en ren följd av det argumentet, eftersom den sista stora nöden enligt både Jesus och Paulus ligger *efter* det vi kallat omvälvningarnas och avfallets tid men *före* de rättfärdigas uppståndelse och uppryckande, domen över de kvarlämnade, samt återkomsten i härlighet, den laglöses nedkämpande, regeringstiden och den yttersta domen.

Jesus i evangelierna	Paulus brev	Uppenbarelseboken
Omvälvningarnas tid där kärleken ska kallna	Avfallets tid	De sju sigillen
Den sista stora nöden med förödelsens styggelse på helig plats	Laglöshetens människas framträdande samt hur han sätter sig i templet	De sju basunerna
Uppståndelsen och uppryckandet vid Guds basun	Uppståndelsen och uppryckandet vid den sista basunen	Den sjunde basunen då Guds hemlighet är fullbordad
Domen över de kvarlämnade	Domshandlingen efter uppryckandet	De sju vredesskålarna
Återkomsten, regeringstiden, den yttersta domen och evigheten	Återkomsten, regeringstiden, den yttersta domen och evigheten	De sju synerna

Varför kan de sju basunerna motsvara den sista stora nöden?

Basuner är viktiga i judisk tideräkning eftersom man blåser i dem på nyårsdagen (se ovan). Sju basuner motsvarar då sju år, och den laglöse, Antikrist, och vilddjuret, ska för sju år sluta ett förbund med många folk, men invadera Jerusalem, avskaffa det dagliga offrandet och ställa upp förödelsens styggelse på helig plats i mitten av denna sjuårsperiod. Tekniskt är då den stora nöden egentligen bara sista halvan av denna sjuårsperiod, även om man brukar tala om den sista stora nöden som sju år – den sista årsveckan i Daniel kap. 9.

Men det allra viktigaste argumentet för detta sätt att läsa Uppenbarelseboken är att den sjunde basunen i Uppenbarelseboken är den *sista* basun som nämns i hela Nya testamentet. Samtidigt säger Jesus att uppryckandet ska ske vid ljudet av en stor basun, och Paulus säger att detta motsvarar den *sista* basunen. Den mest naturliga slutsatsen är att den sjunde basunen i Uppenbarelseboken motsvarar den sjunde och sista basunen. Om vi påstår att de inte är samma sista basun behöver vi i sådana fall förklara varför ingen mer basun ljuder i Uppenbarelseboken efter den sjunde basunen – och vid vilken basun ska då de döda uppstå?

Vidare kan anföras att det också finns en indirekt koppling mellan uppståndelsens hemlighet (*grek. mysterion*) enligt Paulus och den Guds hemlighet (*grek. mysterion*) som fullbordas vid den sjunde basunen i Uppenbarelseboken eftersom det är samma ord som används om båda händelserna.

Slutligen kan också sägas att uppryckandet i Uppenbarelseboken²¹⁷ nämns i slutet av det fördjupande avsnitt som hör till den sjunde basunen, vilket åtminstone förlägger dessa två händelser nära varandra i texten (och kanske därmed i tiden), och omedelbart innan en domsakt²¹⁸ och de sju vredesskålarna.

²¹⁷ Upp 14:14-16

²¹⁸ Upp 14:17-20

Anmärkningar

Vad är prövningens stund som Jesus ska bevara och rädda församlingen ur?

Om man ser till Uppenbarelseboken som helhet, är Upp 3:10 kanske det bibelord som kan anses tala starkast för att församlingen²¹⁹ ska hämtas innan den sista stora nöden. Denna ståndpunkt bygger på två antaganden: "prövningens stund", då jordens invånare ska prövas, avser samma period i den sista tidens händelser som den sista stora nöd som resten av Nya testamentet talar om, och att "bevara och rädda ur"²²⁰ betyder att församlingen ska försvinna från jorden *innan* denna händelse inträffar.

När det gäller förstnämnda, om huruvida prövningen och nöden avser exakt samma händelse, kan följande sägas. Det första och mest uppenbara är att det inte är samma grundord för "prövning" och "nöd" i grundtexten²²¹, och det finns inte heller några ställen i Nya testamentet där orden används synonymt med varandra med avseende på den yttersta tidens händelser. Inte heller motsvarande verb²²² i "för att pröva jordens invånare" används någonstans i samband med beskrivningarna av den sista stora nöden utan mer i allmänhet om hur människor, särskilt de troende, prövas och frestas på olika sätt.

Vad det sistnämnda beträffar så finns det också lite olika översättningar gällande den grekiska prepositionen *ek*²²³, där förutom "ur" även "från" och "ut ur"²²⁴ förekommer i de svenska översättningarna. Prepositionen kan dock inte utan betydande svårigheter

²¹⁹ I första hand församlingen i Filadelfia, men löftet har oftast uppfattats som att det gäller för alla troende.

²²⁰ Notera att Svenska Folkbibeln 2015 m fl andra översättningar översätter det grekiska verbet *tēreō* med två verb: "bevara och rädda". Exempelvis Bibel 2000 har bara "bevara". Om dessa skillnader beror på vilken grundtextvariant man använt har jag inte kunnat utröna.

²²¹ Prövning = *grek.* *peirasmos*, nöd = *grek.* *thlipsis*

²²² *Grek.* *peirazō*.

²²³ Enligt Thayer's Greek Lexikon avser *ek* ett objekts ursprung, en punkt från vilken en handling eller rörelse utgår, antingen i fråga om tid, plats eller orsak, bokstavligen eller bildligt.

²²⁴ Se exempelvis 1917 års översättning

tolkas som att avse "innan" eller "utanför", utan betydelsen bör snarare vara "ut ur". Så om det förstnämnda håller, dvs att denna händelse avser den sista stora nöden, då är tanken på ett uppryckande innan den sista stora nöden mycket svår att motivera. Texten talar då snarare för en uppryckande någon gång under den sista stora nöden.²²⁵ Här sägs i sådana fall ingenting om när under nöden uppryckandet ska ske.

Vad menar Jesus då med "prövningens stund" som ska "pröva jordens invånare"? Ordet "stund"²²⁶ visar att det är en kort tid, och i den meningen passar beskrivningen in på den sista nöden, som ju inte ska vara länge. Men eftersom den sista nöden ska vara i 1260 dagar – tre och ett halvt år – och det känns en smula missriktat att använda ordet "stund" för att beskriva denna tid. Kanske är det troligare att "prövningens stund" avser den korta tid efter den stora nöden och efter uppryckandet då en dom ska falla över världen – i Uppenbarelseboken framför allt symboliserat av de sju vredesskålarna – och som utan tvekan kommer att pröva mänskligheten till det yttersta. I resten av boken används ordet "stund" ofta i samband med just olika domshandlingar²²⁷ som Gud ska verkställa fram till att slutet kommer. Det mest slående exemplet är kanske domen över Babylon som sägs ha kommit på "en enda timme [stund]".

Slutligen kan också sägas att löftet i detta sammanhang börjar med att Jesus berömmar församlingen för att den "bevarat mitt ord om uthållighet"²²⁸ och därför ("eftersom") ska Han "bevaka och rädda den". Inledningen blir lite malplacerad i sammanhanget ifall resten av versen handlar om vad församlingen ska slippa ifrån, dvs inte behöver något av Herrens uthållighet för att kunna uthärda.

Sammanfattning

Uppenbarelseboken tillhör Bibelns mest svårtolkade texter, men vi har försökt läsa den i ljuset av vad de mer lättillgängliga delarna av Nya testamentet verkar säga oss om den yttersta tidens händelser. Och då har vi landat i att det mest naturliga är att

²²⁵ Jfr Upp 7:14 där den stora skaran också kommer "ur" (ek) den stora nöden.

²²⁶ Grek. höra

²²⁷ Exempelvis Upp 9:15, 11:13, 14:7, 18:10, 18:17, 18:19

²²⁸ En alternativ översättning är: "ordet om min uthållighet".

försöka passa in den i samma struktur som Jesus, Paulus och de andra verkar ha lärt ut gällande den yttersta tidens händelser, istället för att den ska få en helt ny tolkningsram. Filosofin bakom denna tanke är att det som är enklare att förstå – Jesu olika tal om tidens slut i evangelierna, och Paulus undervisning i breven – får kasta sitt ljus över det som är mer gåtfullt. Dessutom har det varit en viktig tolkningsprincip efter reformationen att Skriften ska tolka sig själv, en tanke som i sin tur bygger på en vidare förståelse av den mosaiska lagens föreskrifter om att varje rättssak skulle avgöras genom att minst två (oberoende) vittnens ord sammanvägdes²²⁹.

Vårt ödmjuka förslag är alltså att bokens huvuddel ska läsas precis så som vi har föreslagit: de sju sigillen avser upptakten till den sista stora nöden, början på födslovåndorna, de sju basunerna avser främst den sista årsveckan i Daniel kap. 9, den sista stora nöden infaller i den senare halvan av denna sjuårsperiod, och den sjunde basunen avser den stora och sista basunen i evangelierna och Paulus brev då de rättfärdiga ska uppstå och ryckas bort tillsammans med de troende som fortfarande lever. Därefter kommer de sju vredesskålarna som motsvarar den omedelbara domshandling som ska falla över världen när församlingen är borttryckt, följt av de sju synerna som beskriver Herrens återkomst med sin förhärligade församling, hur det onda besegras, tusenårsriket upprättas och avslutas då det sista upproret nedkämpas, samt den yttersta domen och hur Guds skapar nya himlar och en ny jord.

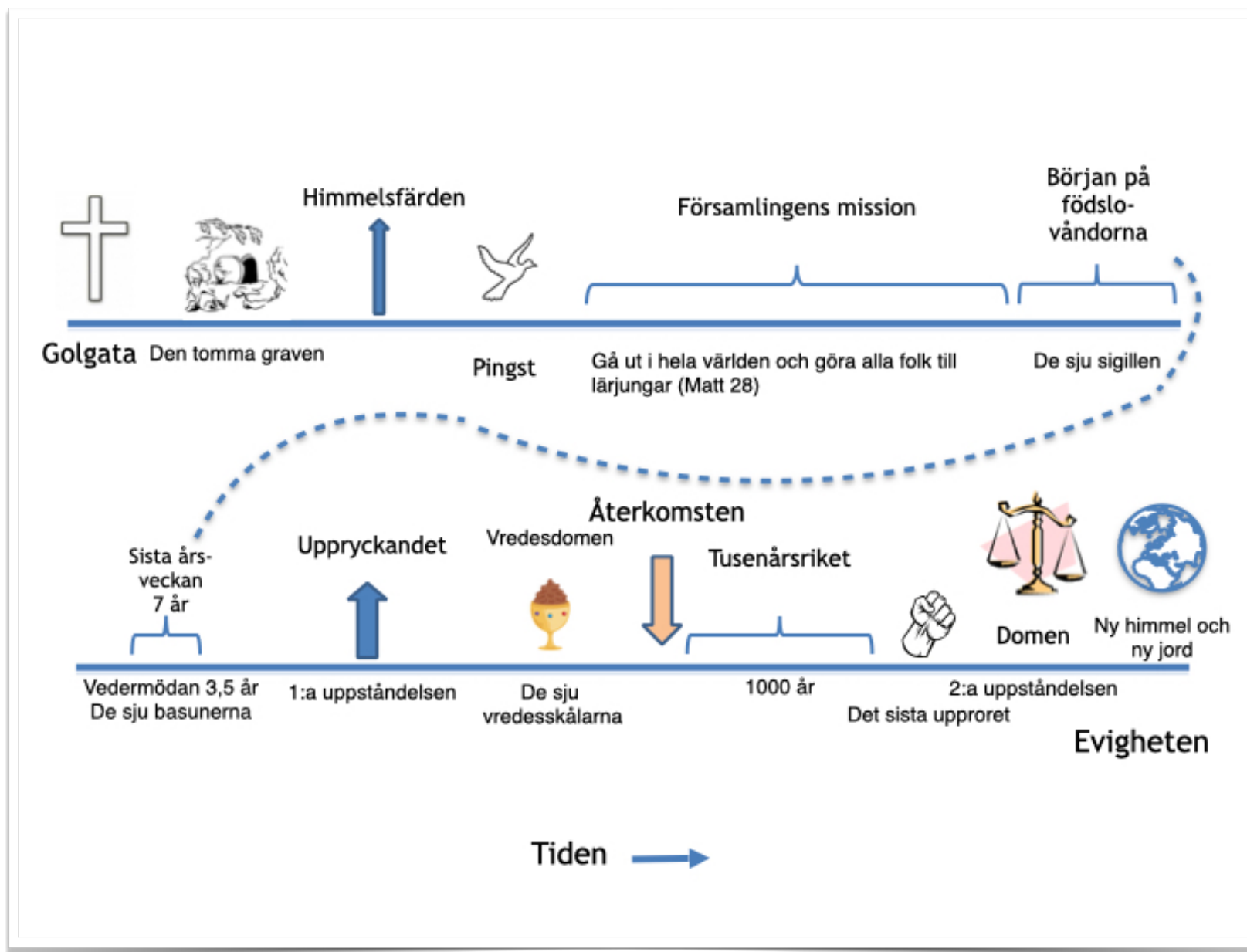
Jag har efter förslag av mina vänner försökt illustrera denna syn på Uppenbarelseboken med hjälp av en grafisk tidslinje, se bild 1 nedan. Sådana tidslinjer har ibland varit mer till skada än till nytta eftersom de tyvärr lätt leder till att bibelläsaren fastnar i en felaktig tolkningsram, men eftersom den ändå kan vara en hjälp till att förstå hur *jag* har resonerat tar jag risken och inkluderar den – jag vädjar dock till läsaren att inte köpa den rakt av, utan pröva den precis lika noga som resten av den här skriften. Det viktiga är ju inte att mitt förslag till tolkning visar sig vara det slutgiltigt riktiga. Det viktigaste är att vi läser Uppenbarelseboken, brottas med den och låter den forma våra liv. Johannes skriver ju i början:

²²⁹ 5 Mos 19:15

"Salig är den som läser upp och saliga de som lyssnar till profetians ord och tar vara på det som står skrivet i den, för tiden är nära."²³⁰

Så är det, och ska förbli tills Herren kommer!

Bild 1. Förslag till tidslinje för Nya testamentets historia med fokus på Uppenbarelsebokens stora drag.

²³⁰ Upp 1:3

Kapitel 6. Återkomsten i resten av Nya testamentet

Han ska träda fram en andra gång, inte för att bära synd utan för att frälsa dem som väntar på honom. (Hebr 9:28)

Vi har nu tagit oss igenom de viktigaste texterna i Nya testamentet gällande återkomsten, men det återstår några skrifter där Herrens återkomst nämns. Nedan tar vi oss an dem och försöker foga in de lärdomar de har att ge i det pussel vi lägger.

I det här kapitlet delar vi upp bibelhänvisningarna i två typer: direkta och indirekta hänvisningar till återkomsten.

Återkomsten i Hebreerbrevet

Hebreerbrevets författare är okänd för oss även om det står klart att han tillhörde den inre kretsen kring apostlarna²³¹ och deras närmaste medarbetare²³². Brevet verkar vara ett rundbrev som, när det skrevs, var riktat främst till judar som hade kommit till tro på Jesus men som på grund av de förföljelser de fick utstå (12:3) frestades att avsäga sig tron på Jesus.

De flesta indirekta hänsyftningarna till Jesu återkomst i brevet handlar om fridsriket, den yttersta domen, det himmelska arvet och den nya skapelsen²³³. I dessa bibelställen talar Hebreerbrevet om hur Guds fulla plan ska gå i uppfyllelse och hur det ska resultera i kosmiska omvälvningar ur vilka den nya världen ska födas, en värld där Jesus regerar.

²³¹ Hebr 2:3-4

²³² Hebr 13:23

²³³ Hebr 1:11-12, 2:5, 4:9 ("sabbatsvila"), 6:2 ("de dödas uppståndelse och evig dom") 6:11-12, 10:13, 10:25 ("dagen"), 12:26-29.

Vi har bara funnit två direkta ställen i Hebreerbrevet som säger något uttryckligt om återkomsten:

"...så blev Kristus offrad en gång för att bära mångas synder. Och han ska träda fram en andra gång, inte för att bära synd utan för att frälsa dem som väntar på honom."²³⁴

"För: Ännu en kort liten tid, så kommer han som ska komma, och han ska inte dröja."²³⁵

Här talas om att Kristus skulle komma till världen två gånger, en gång för att bära synden – underförstått: på korset – och ytterligare "en andra gång" för att "frälsa dem som väntar på honom." Här framgår tydligt att andra gången Jesus kommer just är "en" gång. Det finns ingen uppdelning i två andra ankomster. Första gången kom han för syndens skull, *den* andra gången för sitt väntande folks skull. Och den andra ankomsten ska heller inte dröja längre än "en kort liten tid". Det kan synas egendomligt med tanke på hur lång tid som förflutit sedan Hans himmelfärd då lärjungarnas väntan på den andra ankomsten inleddes, men vem vet – när Herren väl kommer kan det mycket väl visa sig att Hans andra ankomst faktist skedde snabbare än Hans första om man jämför hur lång tid det kommit från det första löftet till dess uppfyllelse?

Det finns också en viktig poäng i att den andra ankomsten handlar om frälsningens fullbordan, och där följer Hebreerbrevets författare samma linje som Petrus driver i sina brev, se kapitel 3. Den omvändelse vi upplever när vi kommer till tro på Jesus, och den helgelse Anden verkar fram under vårt liv med Gud är bara början. Slutklämmen kommer först när Jesus återvänder. Då är frälsningsverket fullbordat.

Sammanfattar vi Hebreerbrevets budskap om återkomsten så går det helt i linje med vad resten av Nya testamentet säger, men att författaren kanske betonar uthålligheten inför ankomsten mer än detaljer kring själva skeendet.

²³⁴ Hebr 9:28

²³⁵ Hebr 10:37

Återkomsten i Jakobs brev

Jakob, Jesu halvbror och den förmodade ledaren för församlingens i Jerusalem, har efterlämnat ett brev i Nya testamentet som tycks bära samma rakhet och kärvhet som Herrens egen bergspredikan²³⁶. Men Jakob nämner också viktiga saker kring Herrens andra ankomst, och det är framför allt i två bibelställen, ett indirekt och ett direkt:

”Lyssna, mina älskade bröder. Har inte Gud utvalt dem som är fattiga i den här världen till att bli rika i tron och få ärva riket som han lovat dem som älskar honom?”²³⁷

”Ha därför tålamod, bröder, tills Herren kommer. Se hur bonden tåligt väntar på jordens dyrbara skörd tills den fått höstregn och vårregn. Ha också ni tålamod och styrk era hjärtan, för Herrens ankomst är nära. Klaga inte på varandra, bröder, så blir ni inte dömda. Domaren står för dörren.”²³⁸

Det första stället påminner läsarna om att det himmelska arvet är överlägset alla jordiska rikedomar och att den insikten bör präglade de troende redan här under livet. Om en fattig, smutsig man kommer in på de kristnas sammankomst ska han behandlas med respekten inför en som kommer att upphöjas²³⁹ vid Herrens återkomst, och om en rik och välklädd man kommer in ska han behandlas som en vars rykte och rikedomar kommer att smälta bort inför den härlighet som omger Herrens återkomst. Fattigdom eller rikedom saknar betydelse inför Den som ska regera det rike som bryter in när Jesus kommer igen!

Det andra stället är också en uppmaning till ett liv präglat av den kommande återkomsten. Här är nyckelordet ”tålamod”, och texten talar om tålamod både vertikalt och horisontellt. Att Herren dröjer ska lära oss att ha tålamod i vertikalt avseende, liksom bonden får visa tålamod inför de olika regntider som präglar lantbruket. Skörden kommer, men först efter hårt och tålmodigt arbete plus en hel del väntan! Men tålamodet måste även verka i horisontell riktning gentemot våra bröder genom

²³⁶ Matt kap. 5-7

²³⁷ Jak 2:5

²³⁸ Jak 5:7-9

²³⁹ Jfr Luk 14:11

att vi inte klagar på varandra. Domen ska komma när Domaren kommer²⁴⁰, och då ska allt komma fram i ljuset²⁴¹, men fram tills dess behöver de troende ha överseende med varandra²⁴².

Liksom Hebreerbrevet innehåller Jakobs brev god undervisning om återkomsten, även om den inte är särskilt omfattande. Och liksom det förra brevet är det senare mer upptaget med frågor kring återkomstens betydelse än scenariot kring detsamma.

Återkomsten i Judas brev

Judasbrevet innehåller bara ett kapitel och är förmodligen skrivet av en annan av Jesu halvbröder, "Jakobs bror". Det börjar lite överraskande med att Judas skriver att han egentligen ville skriva om något annat än vad brevet till slut kommer att handla om, nämligen "vår gemensamma frälsning". Istället är brevet en enda lång varning för avfall, villfarelser och ett omoraliskt leverne där de troende luras att leva i synd och utsvävningar genom att "Guds nåd" förvrängs²⁴³. Vi vet inte vilka mottagarna var, men det kan tänkas att detta brev, liksom de två föregående i detta kapitel, var ett rundbrev som skrevs för att läsas av alla troende inom ett särskilt landområde, exempelvis där Judas hade varit verksam.

Herrens återkomst nämns indirekt på några ställen i Judas brev där det talas om de fallna änglarnas fångenskap, likheterna mellan domen över Sodom och Gomorra och den yttersta domen, det eviga liv de troende ska få genom Guds barmhärtighet, och att de ska bli bevarade från fall hela vägen²⁴⁴.

²⁴⁰ Jfr Jak 4:11-12

²⁴¹ Jfr Luk 8:17

²⁴² Jfr Kol 3:13

²⁴³ *Grek.* metatithēmi. Ordet anknyter till tanken på att byta sida, överföra, byta ut, och används även i ställen som Apg 7:16, Gal 1:6, Hebr 7:12, 11:5.

²⁴⁴ Jud v. 6-7, 21, 24

Mer direkt talar Judas om återkomsten i ett uttalande där Han ser ut att citera den apokryfiska skriften Första Henoksboken²⁴⁵:

"Henok, i det sjunde släktledet efter Adam, profeterade om dem: "Se, Herren kommer med sina tusentals heliga för att hålla dom över alla och ställa varje själ till svars för alla de gudlösa gärningar de gjort och för alla de hårda ord som gudlösa syndare har talat mot honom." De klagar missnöjt över sitt öde och följer sina begär, de är stora i orden och smickrar dem som de har nytta av."²⁴⁶

Här finns en hel del att bena ut. Det första är att Judas ser ut att citera en s.k. pseudoepigraf, en skrift som varken ingår i judarnas bibel, Gamla testamentet, eller (majoriteten av) de kristnas Nya testamente, och därmed inte anses höra till Guds Ord²⁴⁷ och sedan tillämpar det på Herren Jesu återkomst. Ett sätt att hantera detta något besvärande faktum är att se det som ett illustrerande och/eller stödjande citat, som när aposteln Paulus citerar olika grekiska filosofer i sina predikningar eller brev²⁴⁸. Ett annat sätt är att citatet utgör ett stycke verklig profetia som bevarats muntligt²⁴⁹ från Henoks tid fram till att det sedan skrevs ner på olika ställen. Det första sättet att betrakta texten är nog sant men otillräckligt, för det som talar mer för det senare är hur detta bibelställe inleds med orden "Henok...profeterade", men också att dess innehåll stämmer väl överens med den samlade bild av återkomsten som Bibeln ger. Vår slutsats är att detta utgör ett stycke äkta profetia.

²⁴⁵ Vissa paralleller till delar av Första Henoksboken finns också enligt vissa utläggare i 1 Petrusbrevet 3:19 även om där saknas direkta citat. Där anses Petrus anspela på Henoks försök att medla mellan de fallna änglarna och Gud, något som slutar med att Gud inte benådar dem.

²⁴⁶ Jud v. 14-16

²⁴⁷ Första Henoksboken anses ha tillkommit under ungefär tvåhundra år från c:a 300 f Kr, och utgör inte någon enhetlig bok utan en samling av texter med olika ursprung, däribland direkta citat från och anspelningar på olika skrifter i Gamla testamentet, bland annat 5 Moseboken och Daniels bok.

²⁴⁸ Se Apg 17:28, 1 Kor 15:33, Tit 1:12

²⁴⁹ Kanske av Henoks släktingar i rakt nedstigande led. Henok ingår i den ena av Jesu släkttavlor, se Luk 3:37, och därmed är Henok även förfader till Judas, hans halvbror. Att viktiga profetior gick i arv genom generationerna är ingen ovanlig tanke i Gamla testamentet.

Det andra är vad Judas säger om Henoks profetia. Innan själva profetian så anges vilka den avser, och det är människor som Judas tidigare anklagat i sitt brev för att sprida villfarelse och leva i synd på den förvrängda nådens bekostnad, och som är orsaken till att han inte kan tala om frälsningen istället. Profetian visar sedan tydligt att "Herren kommer"²⁵⁰ och att han kommer:

- "...med sina tusentals heliga..."²⁵¹
- "...för att hålla dom över alla..."
- "...ställa varje själ till svars..."

Betoningen i Henoks profetia är på Kristus som allas Domare, och här betonas särskilt att det som Herren ska döma vid sin ankomst är människornas "gudlösa gärningar" och "alla hårda ord". Och i sin följande kommentar till Henoks profetia betonar Judas än mer hur domen gäller människor som syndar med munnen genom att "de klagar missnöjt", är "stora i orden" och "smickrar" i syfte att utnyttja andra.

Vad som är tydligt är att Judas sätter ankomsten i direkt relation till domen. Att det är den yttersta domen som avses är troligt, och Judas nämner heller ingenting om vad som ska föregå ankomsten eller det kommande fridsriket eller den nya skapelsen. Men i ljuset av hur han inleder sitt brev – med klagan över att han inte får tala om den "gemensamma frälsning[en]" – är det kanske inte så konstigt. Hela syftet med brevet är att varna för dessa avfallna människor och den villfarelse de sprider, och påminna om att det kommer en dom som kommer att göra slut dem och deras destruktiva inflytande. Och den domen kommer när "Herren kommer".

Sammanfattning

Jesu återkomst kopplas i de tre brev som behandlats i detta kapitel till uppmaningar till uthållighet, ett heligt liv, och en medvetenhet om att återkomsten ytterst innebär

²⁵⁰ Verbformen för "kommer" (grek. *erchomai*) antyder en punkthändelse.

²⁵¹ De heliga kan antingen syfta på skördeänglarna eller den uppräckta och förhärligade församlingen. Liknande formuleringar i Job 15:15, 1 Tess 3:13 talar för det förra, medan bibelställen som 2 Tess 1:10 talar för det senare.

att en slutlig dom över synden och de människor som älskar synden. Ledtrådar kring själva händelseförloppet är det sparsamt med, men en viktig pusselbit som vi kan foga in i pusslet är Hebreerbrevets kristallklara budskap om att återkomsten ordagrant beskrivs som *en enda* händelse, något som också framgår indirekt av de andra två breven. Jesus ska komma igen, och Han kommer *en* andra gång.

Kapitel 7. Det andra adventet

Spiran ska inte vika från Juda, inte härskarstaven från hans fötter, förrän han som den tillhör kommer och folken lyder honom. (1 Mos 49:10)

Vi ska avsluta denna skrift med att säga något om hur återkomsten i relation till den hebreiska delen av Bibeln, det som i folkmun kallas för Gamla testamentet.

Det brukar sägas att "Nya testamentet är förvarat i Gamla testamentet, och att Gamla testamentet blir förklarat i Nya testamentet". Med det menas att Bibeln är en helhet och att de båda grupperna med böcker i de två delarna av Bibeln kastar ljus över varandra. Detta är sant, och gäller också läran om Jesu återkomst. Även om vårt fokus hittills har varit på Nya testamentets lära om återkomsten, så har vi i denna skrift också låtit skriftställen från båda sidor om Jesu födelse – Hans första ankomst – belysa varandra i syfte att skaffa en heltäckande bild av Hans återkomst – Hans andra ankomst.

När det gäller Herrens andra ankomst – återkomsten – ur Gamla testamentets ljus så kan i korthet följande sägas. För det första är det svårare att se skillnaden mellan den första och andra ankomsten i den hebreiska delen av Bibeln, helt enkelt därför att texterna enligt vår mening inte säger rent ut vad som är vad och inte heller är jättetydliga med att det finns just två ankomster, även om det är en slutsats vi kan dra genom att exempelvis se på spänningen mellan beskrivningarna av Messias lidande²⁵² och hans upphöjelse²⁵³. En illustration av det här problemet är att det är mycket svårare att se avståndet mellan två bergstoppar när de båda ligger långt bort från en observationspunkt – det är först när man kommer nära som avståndet mellan topparna blir uppenbart²⁵⁴. Gamla testamentets profeter som talade om den kommande Messias uttalade sina profetior på ett så stort avstånd från

²⁵² Se exempelvis Ps 22, Jes 53

²⁵³ Se exempelvis Ps 110, Sak 12, 14

²⁵⁴ För denna illustration står jag i tacksamhetsskuld till David Pawson

uppfyllelsen att skillnaden mellan den första och den andra ankomsten i en del fall blev vag och otydlig²⁵⁵.

För det andra har vi ovan konstaterat att delar av Nya testamentet är mer fokuserat på betydelsen av återkomsten snarare än att ge några detaljer om det faktiska händelseförloppet, och så verkar också fallet vara med Gamla testamentet, och ännu mycket mer än Nya – funktionen går i de flesta fall före beskrivningen, och innehållet är viktigare än formerna. För det tredje kanske det är så att vi helt enkelt inte kan ge en rättvis bild av återkomsten enbart genom att läsa Gamla testamentet utan att ha något av Nya testamentets ljus över det, som när Jesus efter sin uppståndelse öppnade lärjungarnas ögon och förklarade för dem vad som stod om Honom överallt i Skrifterna²⁵⁶.

Men, med detta sagt så är det ofrånkomligt att utan Gamla testamentets förutsägelser och förväntan på Messias första ankomst – det första adventet – så skulle det inte finnas någon andra tillkommelse eller återkomst – det andra adventet. Utan den hebreiska Bibelns profetior om den lidande tjänaren och den kommande kungen tappar Nya testamentet helt sin trovärdighet eftersom samtliga av dess författare bekände sig till dess gudomliga inspiration och auktoritet. Det finns idag en oroväckande tendens även bland kristna som bekänner sig till Bibeln som Guds sanna och eviga ord att se ner på eller åtminstone betrakta den hebreiska Bibeln som mindre viktig, och det är något vi behöver bekämpa, inte minst därför att om denna tendens får bita sig fast raderas också på sikt tilltron till Nya testamentet inklusive dess förutsägelser om det andra adventet – och utan det finns ingenting av kristendomens slutmål kvar.

Att ge en djupare genomgång av Gamla testamentets förutsägelser om återkomsten än vad vi redan gjort ligger dock utanför ramarna med syftet och målet för denna skrift, och vi hoppas att läsaren har overseende med denna brist i framställningen.

²⁵⁵ Därmed inte sagt att den Helige Ande som drev profeterna är otydlig, utan när det var vagt och otydligt så var det helt enkelt för att det fanns en poäng med det.

²⁵⁶ Se exempelvis Luk 24:27, 32, 44-45. Notera att det Jesus då förklarade handlade i första hand om innebörden av Messias första ankomst och det försoningsverk Han skulle utföra genom sin död och uppståndelse. I ljust av texter som Psalm 22 och Jesaja 53 kan det tyckas vara en enklare uppgift än att belägga att Messias skulle komma två gånger.